

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Místo a úloha Vojenské policie v rámci integrovaného záchranného
systému**

Vedoucí práce: Ing. Libor Líbal

Autor: Bc. Rostislav Píza

V Českých Budějovicích dne 16. srpna 2010

Abstract of thesis

Place and task of the Military Police within integrated rescue system.

The thesis is focused on the place, importance and role of the Military Police of the Czech Republic and Armed Forces of the Slovak Republic within integrated rescue system of Czech and Slovak Republics.

The target of thesis was to perform the analysis of the Military Police of the Czech Republic and Armed Forces of the Slovak Republic, comparison of the preparedness for usage in the integrated rescue system. The legislative standards were compared regulating their existence, legal standards and internal regulations for the engagement of the Military Police of the Czech Republic and Military Police of the Armed Forces of the Slovak Republic to the benefit of the integrated rescue system of individual states. An additional target was to suggest the way of a more flexible engagement of some components of the Military Police of the Czech Republic. The information and sources for elaborating the thesis are based on the study of the law, not secret internal normative Acts, professional materials, consultation and personal knowledge associated with the activity of the Military Police of the Czech Republic. As the main method the analysis was applied, moreover the method of verbal modeling. To compare the role of both Military Police units in the scope of the integrated rescue system, a comparing analysis was applied. During the proposal for a better usage of some components of Military Police of the Czech Republic, the method of synthesis and modeling was applied.

The thesis did not confirm the hypothesis No.1: „The sources of the Military Police of the Czech Republic Army are utilized fully while treating the extraordinary and crisis situation in the Integrated Rescue System of the Czech Republic “. The established knowledge is described and transferred into the final chapter, where the recommendations with particular proposals for better utilization of Military Police are suggested. The hypothesis No. 2 was confirmed: „The Military Police of the Czech Republic Army and Military Police of Armed Forces of the Slovak Republic play a similar role during involvement into the integrated rescue system“. Finally it is possible to state that the targets of the thesis were achieved.

Prohlášení

Diplomová práce v nezkrácené podobě.

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů .

V Českých Budějovicích dne 16. srpna 2010

.....

Bc. Rostislav Píza

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat panu Ing. Liboru Líbalovi za odborné vedení diplomové práce, konzultace a cenné rady. Díky také patří mé rodině za psychickou podporu a pomoc.

OBSAH

ÚVOD.....	10
1 SOUČASNÝ STAV.....	11
1.1 Krize.....	11
1.2 Bezpečnostní systém České republiky.....	13
1.2.1 Zajištění bezpečnosti České republiky.....	13
1.2.2 Právní základ vnitřní bezpečnosti bezpečnostního systému státu.....	14
1.2.2.1 Ústava České republiky.....	14
1.2.2.2 Listina základních práv a svobod.....	16
1.2.2.3 Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky a jeho význam pro IZS..	17
1.2.2.4 Bezpečnostní strategie ČR a její význam pro IZS.....	18
1.2.2.4.1 Význam bezpečnostní strategie ČR.....	18
1.2.2.4.2 Východiska bezpečnostní politiky ČR pro IZS.....	19
1.2.2.4.3 Oblast vnitřní bezpečnosti pro IZS.....	19
1.2.2.4.4 Bezpečnostní systém pro IZS.....	20
1.2.2.5 Vojenská strategie ČR a její význam pro IZS.....	21
1.2.2.5.1 Význam Vojenské strategie.....	21
1.2.2.5.2 Hlavní hrozby.....	21
1.2.2.5.3 Politicko-vojenské ambice na území ČR.....	22
1.3 Vznik integrovaného záchranného systému České republiky.....	23
1.3.1 Vývoj civilní ochrany v ČR od 1. 1. 1993.....	23
1.3.2 Zásady integrovaného záchranného systému.....	25
1.3.3 Vznik krizových zákonů.....	28
1.4 Místo, úloha a legislativní rámec ozbrojených sil České republiky v integrovaném záchranném systému.....	31

1.4.1	Použití AČR pro IZS ČR v souladu se zákonem č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky.....	32
1.4.2	Rámcová dohoda mezi MV a MO o spolupráci v oblasti IZS.....	33
1.4.3	Dohoda o plánované pomoci na vyžádání mezi MV GŘ HZS ČR a MO GŠ AČR	34
1.4.4	Směrnice NGŠ AČR k nasazování sil a prostředků AČR v rámci IZS...	35
1.5	Bezpečnostní systém Slovenské republiky.....	36
1.5.1	Právní základ vnitřní bezpečnosti bezpečnostního systému Slovenské republiky.....	36
1.5.2	Bezpečnost Slovenské republiky na začátku 21. století.....	36
1.5.2.1	Bezpečnostní strategie Slovenské republiky.....	38
1.5.3	Součásti bezpečnostního systému.....	39
1.5.4	Národní rada Slovenské republiky.....	39
1.5.5	Prezident Slovenské republiky.....	40
1.5.6	Vláda Slovenské republiky.....	40
1.5.7	Bezpečnostní rada Slovenské republiky.....	40
1.5.8	Orgány krizového řízení státu.....	41
1.5.9	Ozbrojené síly Slovenské republiky.....	41
1.6	Integrovaný záchranný systém Slovenské republiky.....	42
1.6.1	Vývoj integrovaného záchranného systému Slovenské republiky.....	42
1.6.2	Realizace legislativních změn.....	43
1.7	Místo, úloha a legislativní rámec Ozbrojených sil Slovenské republiky pro integrovaném záchranném systému.....	44
1.7.1	Zákon č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách Slovenské republiky.....	44
2	CÍL PRÁCE A HYPOTÉZA.....	46
2.1	Cíl práce.....	46
2.2	Hypotézy.....	47

3 METODIKA.....	48
3.1 Použité metody.....	48
3.2 Charakteristika souboru dokumentů a zdrojů Vojenské policie.....	48
3.2.1 Dokumenty pro Vojenskou policii Armády České republiky.....	48
3.2.1.1 Zákon č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii Armády České republiky ...	49
3.2.1.2 Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky.....	49
3.2.1.3 Zákon. č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému České republiky.....	49
3.2.1.4 Směrnice náčelníka Vojenské policie k policejní ochraně sil a prostředků Armády České republiky nasazených v rámci integrovaného záchranného systému.....	50
3.2.2 Dokumenty pro Vojenskou policii Ozbrojených sil Slovenské republiky ...	50
3.2.2.1 Zákon č. 124/1992 Z.z., o Vojenské policii Ozbrojených sil Slovenské Republiky.....	50
3.2.2.2 Zákon č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách Slovenské republiky.....	51
3.2.2.3 Zákon č. 129/2002 Z.z.,o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky.....	51
3.2.2.4 Doktrína Vojenské policie ozbrojených sil Slovenské republiky.....	51
3.2.3 Vojenská policie Armády České republiky.....	52
3.2.3.1 Historický vývoj Vojenské policie.....	52
3.2.3.2 Současná organizační struktura Vojenské policie Armády České republiky.....	54
3.2.3.3 Vymezení pojmů.....	54
3.2.4 Vojenská policie Ozbrojených sil Slovenské republiky.....	59
3.2.4.1 Historický vývoj Vojenské policie.....	59
3.2.4.2 Současná organizační struktura Vojenské policie Ozbrojených sil Slovenské republiky.....	60
3.2.4.3 Vymezení pojmů.....	61

4 VÝSLEDKY.....	63
4.1 Vojská policie Armády České republiky.....	64
4.1.1 Analýza zákona č. 124/1992 Sb. o Vojské policii Armády České republiky.....	64
4.1.2 Analýza zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky.....	66
4.1.3 Analýza zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému.....	67
4.1.4 Analýza Směrnice náčelníka Vojské policie k policejní ochraně SaP AČR nasazených v rámci integrovaného záchranného systému.....	68
4.1.5 Úkoly a možnosti jednotlivých služeb Vojské policie AČR.....	71
4.1.6 Úkoly a možnosti Vojské policie při řešení mimořádných událostí v rámci AČR, hotovostní systém Vojské policie.....	73
4.2 Vojská policie Ozbrojených sil Slovenské republiky.....	75
4.2.1 Analýza zákona č. 124/1992 Z.z., o Vojské policii.....	75
4.2.2 Analýza zákona č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách Slovenské republiky.....	76
4.2.3 Analýza zákona č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky.....	77
4.2.4 Analýza Doktríny Vojské policie Ozbrojených sil Slovenské republiky.....	80
4.3 Porovnání činnosti Vojské policie Armády České republiky a Ozbrojených sil Slovenské republiky v rámci integrovaného záchranného systému.....	82
5 DISKUSE.....	85
5.1 Vojská policie Armády České republiky.....	85
5.1.1 Diskuse k hypotéze č. 1.....	85
5.1.2 Návrh na zlepšení současného stavu.....	86
5.2 Vojská policie AČR a Vojská policie OS SR.....	92

5.2.1 Diskuse k hypotéze č. 2.....	92
5.2.2 Výsledek.....	93
6 ZÁVĚR.....	94
7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	96
8 KLÍČOVÁ SLOVA.....	99
9 PŘÍLOHY.....	100

ÚVOD

Osobní zájem o zvýšení bezpečnosti České republiky byl hlavním důvodem pro volbu tématu. Jsem přesvědčen, že bezpečnostní složky státu budou v horizontu několika let sehrávat daleko větší úlohu v oblasti bezpečnosti.

Vývoj několika posledních let ve světě ukazuje na vzrůstající riziko ohrožení života, zdraví, majetku anebo životního prostředí způsobené nárůstem havárií, živelních pohrom, ale i terorismu. Úkolem demokratického státu a jeho státní politiky by měla být ochrana člověka, jeho života, zdraví a majetku, a to jak v důsledku ohrožení přírodních, tak antropogenních mimořádných událostí. Bezpečnostní situace ve světě v posledních letech a měsících udává pravděpodobný směr, jakým se bude ubírat. Zvyšující se počet teroristických útoků je podle mého názoru dostatečnou výzvou k zamyšlení, jakým způsobem se připravit, předejít a čelit těmto hrozbám. Na tuto možnost musí být připraven i integrovaný záchranný systém.

V důsledku působení krizí stoupá význam nástrojů státu, jejichž hlavním úkolem je minimalizovat následky mimořádných událostí i krizí a omezovat jejich další vznik. Jedním z nástrojů každého státu jsou ozbrojené síly, jejichž součástí je Vojenská policie. Ozbrojené síly je možné použít pro obranu státu, ale i pro plnění humanitárních úkolů, k záchranným a likvidačním pracím, k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti republiky. Zákon o Vojenské policii a vnitřní předpisy stanovují specifickou činnost vojenských policistů jak v České, tak ve Slovenské republice. V době mimořádných událostí a krizových situací může být součástí integrovaného záchranného systému. Diplomová práce se zabývá činností Vojenské policie ozbrojených sil České republiky a Vojenské policie ozbrojených sil Slovenské republiky v integrovaném záchranném systému jednotlivých států.

Cílem práce je analýza činností Vojenské policie obou států v integrovaném záchranném systému a porovnání jejich připravenosti pro případné použití. Vychází z porovnání legislativních norem, které upravují jejich existenci, zákonných norem a vnitřních předpisů pro použití v IZS. Navrhuje způsoby pružnějšího využití některých složek Vojenské policie Armády České republiky.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Krize

Vztah hrozby a rizika je dán mezinárodními standardy, kde se oba pojmy důsledně rozlišují. Hrozba je chápána jako primární subjekt, jev existující mimo nás, vnější činitel, který může poškodit nějakou konkrétní hodnotu. Přírodní charakter mají živelné události, ekologické havárie apod., konkrétně lze například uvést povodně, zemětřesení. Společenský charakter mají spory mezi státy, terorismus, boj o strategické suroviny, například události ve Spojených státech amerických dne 11. září 2001. Riziko je odvozená veličina, vyjadřující pravděpodobnost, že daná hrozba způsobí škodu na určité chráněné hodnotě. Obecně se hrozeb obáváme, ale rizika podstupujeme.

Krize jsou situace, které představují trvale nebo po delší dobu působící odchylku od normálního stavu, která více či méně ohrožuje cíl nějaké organizace nebo její samotnou existenci.

Krize jsou odlišné, ale v určitém rozsahu splňují tyto charakteristiky; moment překvapení, nedostatek informací, narůstající tok událostí, ztráta kontroly nad situací, jsou ohroženy důležité zájmy, zvyšuje se vnější tlak na podávání informací, rozvíjí se poráženecká nálada, nastupuje panika, rozklad běžných rozhodovacích procesů.

Mimořádnou událostí podle § 2, písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů je škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.¹

Krizovou situací podle § 2, písm. b) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, se rozumí mimořádná událost, při níž je vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav nebo stav ohrožení státu.²

¹ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (§ 2, písm. b)

² Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (§ 2, písm. b)

Ač citovaný paragraf u mimořádné události uvádí pouze zákon o integrovaném záchranném systému, nelze krizové situace spojovat pouze s pojetím mimořádné události uvedeným v § 2 zákona o IZS. Krizové stavy mohou být vyhlášovány i z jiných důvodů než uvádí zákon o IZS, například při ohrožení vnitřní bezpečnosti, svrchovanosti státu, majetkových hodnot, při ropné nouzi atd.¹

Krizovou situací lze tedy komplexně rozumět nepředvídatelný nebo obtížně předvídatelný průběh událostí po narušení rovnovážných stavů – přírodních, technologických a společenských systémů, ohrožujících životy lidí, životní prostředí, ekonomiku, duchovní a hmotné hodnoty lidí.

V důsledku působení krizové situace je důležitá činnost krizového managementu, jehož hlavním úkolem je omezovat možnosti vzniku krizových situací a v případě jejich vzniku minimalizovat jejich následky. Nedílnou součástí řešení krizové situace je krizová komunikace, která představuje schopnost otevřeně informovat společnost o krizové události, zejména o jejich důsledcích a vlivech na přírodu a společnost i o přijatých opatřeních, a to jak pozitivních tak negativních.

¹ „Šafr, Karda, Hon, Struktura a legislativa IZS (2008, s. 30)“

1.2 Bezpečnostní systém České republiky

Bezpečnostní systém státu je institucionálním nástrojem bezpečnostní politiky státu, reagující na bezpečnostní rizika. Lze jej definovat také jako souhrn orgánů, prostředků, sil a postupů, které stát používá k prevenci a řízení krizových situací. Bezpečnostní systém tvoří prvky zákonodárné, výkonné a soudní moci. Základní funkcí bezpečnostního systému je integrovat, koordinovat a řídit jednotlivé prvky (podsystémy) vytvářející strukturu systému, v níž jsou vyjádřeny jejich vzájemné vztahy. Jeho základní komponenty jsou zahraničně-politické, vojensko-politické a vnitřně bezpečnostní. Bezpečnostní systém vytváří vláda, která stanovuje cíle, k nimž musí systém směřovat. Chování bezpečnostního systému musí směřovat především k tvorbě kvalifikovaných rozhodnutí vlády, parlamentu a prezidenta republiky jako vrchního velitele ozbrojených sil České republiky.

Bezpečnost je stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru snížena rizika plynoucí z hrozeb pro určitý objekt a jeho zájmy.

Národní bezpečnost je stav, kdy objektu, národnímu státu jako celku nebo jeho podstatným atributům nehrozí závažné ohrožení;

- svrchovanosti
- územní celistvosti
- základů politického uspořádání
- vnitřního pořádku a bezpečnosti
- životů a zdraví občanů
- majetkových hodnot a životního prostředí

1.2.1 Zajištění bezpečnosti České republiky

Vnější rozměr bezpečnosti České republiky řeší Ministerstvo obrany podle § 16, zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy

ČSR, ve znění pozdějších novel, tzv. kompetenční zákon, jako ústřední orgán státní správy pro zabezpečování obrany ČR.¹

Vnitřní rozměr bezpečnosti České republiky řeší Ministerstvo vnitra, v jehož gesci byly připraveny a dnem 1. ledna 2001 nabyly účinnosti zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy.

1.2.2 Právní základ vnitřní bezpečnosti bezpečnostního systému státu

Právním základem bezpečnostního systému České republiky tvoří soubor hierarchicky seřazených zákonů. Mezi hlavní a nejdůležitější zákony lze zařadit

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
 - ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
 - ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky
 - zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky
 - zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky
 - zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování
- „krizové zákony“
- zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky
 - zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému
 - zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení
 - zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy

1.2.2.1 Ústava České republiky

Ústava je v první řadě právním výrazem existence státu. Proto základní etapizace našeho ústavního vývoje vychází z etapizace státních útvarů, které na území dnešní České republiky historicky působily a vyznačovaly se rysy moderního

¹ Zákon č. 2/1969 o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČSR (§ 16).

konstitucionalismu. V tomto smyslu můžeme rozlišit dvě základní uzavřené etapy dosavadního vývoje; od roku 1848 (vznik konstitucionalismu) do roku 1918 v rámci habsburské monarchie a v letech 1918 – 1992 v rámci československé státnosti.¹ Dne 16. prosince 1992 přijala Česká národní rada Ústavu České republiky, jako ústavní zákon č. 1/1993. 1. ledna 1993 začíná etapa třetí, etapa samostatné České republiky jako subjektu mezinárodního společenství. V tisícileté historii české státnosti je to první ústava, jež byla přijata pro Českou republiku jako svrchovaný a samostatný stát v mezinárodním společenství.²

Ústava České republiky a Listina základních práv a svobod jsou dokumenty nejvyšší právní síly a společně tvoří ústavní pořádek.

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných orgánů státní správy, zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, vyhláška ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému a další přijaté nejen krizové zákony nesmějí být v rozporu s těmito významnými dokumenty. Uvedené zákony vychází zejména ze základních ustanovení ústavy; Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana³, státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon⁴, Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky a vyššími územními samosprávnými celky jsou kraje,⁵ výkon státní správy lze svěřit orgánům samosprávy jen tehdy, stanoví-li to zákon.⁶

¹ Ústavní systém České republiky (1999, s. 9)

² Ústavní systém České republiky (1999, s. 67)

³ Ústava České republiky (čl. 1, odst. 1)

⁴ Ústava České republiky (čl. 2, odst. 3)

⁵ Ústava České republiky (čl. 99)

⁶ Ústava České republiky (čl. 105)

1.2.2.2 Listina základních práv a svobod

V minulých stoletích se katalog základních práv, svobod a povinností občanů žijících na území současné České republiky několikrát měnil. Jejich rozsah a obsah odrážel charakter a povahu jednotlivých státních útvarů a jejich režimů, které tu existovaly (Rakousko-Uhersko, Republika československá, Protektorát Čechy a Morava, ČSR, ČSSR, ČSFR, Česká republika).

Listina základních práv a svobod, Ústavní zákon č.2/1993 Sb., je jedním ze základních ústavních zákonů České republiky a obsahuje výčet základních lidských práv a svobod. Byla přijata Usnesením předsednictva České národní rady dne 16. prosince 1992. Lidská a občanská práva jsou nejen všeobecnou a nedotknutelnou hodnotou ve své filozoficko-morální výjimečnosti, ale - a to především, úhelným kamenem konstrukce deklarace a realizace ústavního práva každé lidské bytosti mající subjektivitu a každého svobodného a demokratického státu, založeného na úctě k zásadám občanské společnosti a právního státu.¹

Základní lidská práva a svobody jsou bytostně spojena s podstatou člověka a jako taková jsou absolutní a věčná. Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.² Každý má právo na život, lidský život je hoden ochrany již před narozením.³ Zákony zaručují určitou sféru osobní integrity. Pro ostatní občany a státní orgány z toho vyplývá absolutní nutnost tuto sféru respektovat a nezasahovat do ní. Relativní zákonné zásahy do rozsahu základních lidských práv a svobod jsou možné jen při splnění Listinou a zákonem stanovených podmínek, ale i forem postupů. Každé vyloučení z tohoto rámce je vážným zásahem do Listinou zaručené sféry osobnostních zájmů člověka.⁴ Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky provedení stanoví zákon.⁵

¹ Základní práva a svobody v České republice (1997, s.7)

² Listina základních práv a svobod (hlava první, čl. 1)

³ Listina základních práv a svobod (hlava druhá, čl. 6)

⁴ Základní práva a svobody v České republice (1997, s.13)

⁵ Listina základních práv a svobod (hlava druhá, čl. 17, odst. 5)

Dokument Listina základních práv a svobod společně s dalšími ústavními zákony dává základní rámec pro formulaci a realizaci dalších zákonů, včetně krizových zákonů, vyhlášek, nařízení a dokumentů.

1.2.2.3 Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky a jeho význam pro IZS

Ústava České republiky nevytváří potřebný ústavní základ pro zajišťování bezpečnosti státu. Některá její ustanovení se týkají pouze vojenské obrany, a to ještě v omezené míře. Institucionální vymezení zvláštních orgánů ani v takto zúženém pojetí obrany Ústava České republiky neobsahuje. Koncepce Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky vychází z komplexního pojetí bezpečnosti státu, která v sobě spojuje zahraniční politiku, vojenskou obranu a vnitřní bezpečnost a pořádek. Cílem je všestranná péče o člověka, o jeho život, o dodržování lidských práv a svobod, o ochranu majetku a životních jistot a o zachování funkcí státu jako instituce, která zajišťuje bezpečnost.

Účelem ústavního zákona o bezpečnosti České republiky je stanovit povinnosti v zájmu zajištění bezpečnosti státu a doplnit tak ústavní pořádek České republiky. Tento ústavní zákon působí vedle Ústavy České republiky a umožňuje tak fungování státu za krizových situací, se kterými ústava nepočítá. Nenavrhuje se přímá novelizace ústavy, protože jde o zcela specifickou záležitost podstatně rozsáhlou, a ústavní zákon, kterým by se ústava přímo měnila a doplňovala, by narušil i její proporcionalitu. Potřebné změny by se dotkly více než deseti článků.

Dosud neexistují jednotné právní akty komunitárního práva z oblasti bezpečnosti státu. V demokratických státech jsou záležitosti bezpečnosti státu a ozbrojených sil upravovány podle charakteru vlády (konstituční monarchie, prezidentský systém, vláda speciální orgány pro řízení obrany) a vlastního principu obrany (profesionální armáda, miliční systém, všeobecná branná povinnost).

Ústavy některých států vymezují tyto záležitosti zásadním a velmi podrobným způsobem (SRN, Španělsko, Francie, Itálie atd.).

Na základě tohoto ústavního zákona se podle intenzity, územního rozsahu a charakteru situace může vyhlásit nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav, je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost, územní celistvost, demokratické základy České republiky nebo ve značném rozsahu vnitřní pořádek a bezpečnost, životy a zdraví osob, majetkové hodnoty nebo životní prostředí, anebo je-li třeba plnit mezinárodní závazky o společné obraně. Zákon rovněž stanoví, za jakých podmínek lze provést zkrácené jednání o návrzích zákonů. Schválením tohoto zákona bylo umožněno ustavit Bezpečnostní radu státu.

1.2.2.4 Bezpečnostní strategie ČR a její význam pro IZS

1.2.2.4.1 Význam bezpečnostní strategie ČR

Bezpečnostní strategie České republiky je základním dokumentem bezpečnostní politiky ČR. Odráží bezpečnostní zájmy a potřeby ČR v kontextu vyvíjejícího se bezpečnostního prostředí a musí pružně reagovat na jeho významné změny. Na tento dokument navazují dílčí strategie a koncepce – ke klíčovým patří např. Vojenská strategie ČR.

Bezpečnostní strategie ČR je vládní dokument zpracovaný ve spolupráci s Kanceláří prezidenta republiky a Parlamentem ČR na principu nadstranickosti.

Základní rámec pro formulaci a realizaci Bezpečnostní strategie ČR je dán Ústavou ČR, ústavním zákonem č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR a dalšími navazujícími zákony. Jeho nedílnou součástí jsou také spojenecké a další mezinárodní závazky vycházející z členství ČR v Organizaci Severoatlantické smlouvy (NATO), Evropské unii (EU), Organizaci spojených národů (OSN) a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE).¹

¹ Bezpečnostní strategie ČR (2003, s. 4)

1.2.2.4.2 Východiska bezpečnostní politiky ČR pro IZS

Dokument chápe pojem bezpečnost jako žádoucí stav, kdy jsou na nejnížší míru snížena rizika pro ČR plynoucí z hrozeb vůči obyvatelstvu, svrchovanosti a územní celistvosti, demokratickému zřízení a principům právního státu, vnitřnímu pořádku, majetku, životnímu prostředí, plnění mezinárodních bezpečnostních závazků a dalším definovaným zájmům.

Úkolem vlády ČR a orgánů samosprávy na krajské a obecní úrovni v příslušném rozsahu je zajišťovat bezpečnost občanů, suverenitu země, demokratické zřízení a principy právního státu. Bezpečnost ČR je založena na principu zajištění bezpečnosti jednotlivce, ochrany jeho života, zdraví a majetku, a státních institucí včetně jejich funkčnosti. Ačkoli je za zajišťování bezpečnosti primárně odpovědná vláda, pro snižování rizik realizace hrozeb je žádoucí aktivní spolupráce občanů ČR a orgánů veřejné správy. Vláda proto hodlá i nadále vytvářet podmínky pro aktivní spoluúčast občanů při zajišťování bezpečnosti státu. V tomto smyslu budou zákonodárná, výkonná a soudní moc a instituce územní samosprávy podrobněji a systematičtěji informovat občany ČR o bezpečnostní situaci v zemi. Je žádoucí, aby veřejnost byla průběžně informována o názorech a motivacích, které vedou zákonodárné orgány a představitele výkonné moci a samosprávy k opatřením nutným pro zajištění bezpečnosti ČR.¹

1.2.2.4.3 Oblast vnitřní bezpečnosti pro IZS

Jednotlivé složky integrovaného záchranného systému a další složky podílející se na zajištění vnitřní bezpečnosti státu a ochrany obyvatelstva musejí být schopny profesionálně reagovat a v součinnosti s dalšími subjekty účinně zasáhnout v případě mimořádné události či krizové situace způsobené teroristickými útoky, živelnými a ekologickými pohromami, průmyslovými haváriemi, nehodami a dalším nebezpečím,

¹ Bezpečnostní strategie ČR (2003, s. 4,5)

které ohrožují životy, zdraví, majetek, životní prostředí, vnitřní bezpečnost či veřejný pořádek v ČR.¹

ČR neustále rozvíjí koncepci krizového řízení a metodiku krizového plánování. Zajišťuje odborné zázemí pro plánování, přípravu, koordinaci a sjednocení postupů orgánů státní správy a samosprávy, právnických a podnikajících fyzických osob při jejich přípravě na krizové situace. Krizové situace, při nichž významně vzrůstá riziko narušení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, stále častěji vyžadují koordinovanou mezinárodní spolupráci. ČR je v souladu se svými mezinárodními závazky a v duchu mezinárodní solidarity odhodlána účinně asistovat při řešení krizových situací mimo území státu.²

1.2.2.4.4 Bezpečnostní systém pro IZS

Současný bezpečnostní systém je funkční a je odrazem několikaletého vývoje. Cílem bezpečnostního systému je zajišťování bezpečnosti ČR, základní funkcí je řízení a koordinace činnosti jednotlivých prvků při zajišťování bezpečnostních zájmů ČR a v době přímé hrozby nebo při vzniku krizové situace. Jednotlivé prvky bezpečnostního systému vytvářejí hierarchickou strukturu, v níž jsou obecnými pravidly, zásadami a specifickými postupy vymezeny vzájemné funkční vztahy a působnosti při zajišťování bezpečnosti ČR na všech úrovních. Celá struktura umožňuje rychlý přechod z běžného do krizového stavu, což současně vytváří předpoklad pro úspěšné a organizované zvládnutí počáteční etapy řešení krizové situace.¹

Hlavními výkonnými prvky bezpečnostního systému jsou ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory, záchranné služby a havarijní služby, přičemž tyto prvky jsou při zajišťování záchranných a likvidačních prací současně složkami integrovaného záchranného systému.

¹ Bezpečnostní strategie ČR (2003, s. 15)

² Bezpečnostní strategie ČR (2003, s. 16)

1.2.2.5 Vojenská strategie ČR a její význam pro IZS

1.2.2.5.1 Význam Vojenské strategie

Vojenská strategie České republiky představuje dokument obsahující soubor základních principů zajišťování obrany státu a výstavby ozbrojených sil České republiky. Ozbrojené síly jsou pro účely Vojenské strategie ČR chápány odlišně od zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR, a rozumí se jimi Armáda ČR, Vojenská policie a Vojenské zpravodajství. Vojenská strategie je východiskem pro zpracování navazujících strategií a koncepcí v oblasti zajišťování obrany a impulsem pro provedení případných legislativních změn.

Vojenská strategie vychází z hodnocení současného stavu a předpokládaného vývoje globálního bezpečnostního prostředí, z bezpečnostních zájmů a z principů obranné politiky obsažených v Bezpečnostní strategii České republiky a ze zahraničně-politické orientace ČR. Opírá se o základní principy Strategické koncepce Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO), na ni navazující Souhrnnou politickou směrnicí NATO a Evropskou bezpečnostní strategií Evropské unie (EU).²

1.2.2.5.2 Hlavní hrozby

Současné globální bezpečnostní prostředí je obecně charakterizováno rostoucí komplexností, proměnlivostí, obtížnou předvídatelností a vysokou mírou asymetrie, což vyžaduje jeho neustálé vyhodnocování. Mezi hlavní hrozby, které mohou přímo či nepřímo ohrozit bezpečnostní zájmy ČR nebo jejich spojenců, patří nárůst různých forem extremismu, terorismus a šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů včetně balistických střel. Mimo ČR se jedná o regionální krize způsobené mj. dlouhodobě nevyřešenými problémy, jež mohou eskalovat v ozbrojený konflikt vnitrostátního nebo mezinárodního charakteru. Rostoucí hospodářská a vojenská síla některých států může

¹ Bezpečnostní strategie ČR (2003, s. 19)

² Vojenská strategie ČR (2008, s. 2)

vést k agresivnějšímu prosazování jejich zahraničně-politických zájmů, které se může opírat i o hrozbu použití vojenské síly, v krajním případě i o její samotné použití. Nelze opomenout další hrozby: nestabilní prostředí zhroutěných států, narušení toků či cílené zastavení dodávek strategických surovin a spory o jejich kontrolu, zneužití informací a informačních technologií nebo humanitární a přírodní katastrofy. Tyto hrozby se již v různé míře a podobě projevují a je nutné jim včas čelit. Vznik rozsáhlého konvenčního konfliktu zahrnujícího území členských zemí NATO nebo EU je v předvídatelném horizontu i nadále nepravděpodobný; případnou hrozbu tohoto typu bude možné identifikovat s dostatečným časovým předstihem, který umožní přijmout účinná opatření.¹

1.2.2.5.3 Politicko-vojenské ambice na území ČR

Mimo kolektivní obranu ve vojenských operacích jde především o podporu civilních orgánů v krizových situacích nevojenského charakteru. Na území České republiky jsou ozbrojené síly připraveny poskytnout v nezbytném rozsahu síly a prostředky podle dostupnosti na podporu integrovaného záchranného systému nebo Policie ČR. Jednotky ozbrojených sil mohou být dále posíleny jednotkami aktivních záloh. V principu jsou ve prospěch integrovaného záchranného systému nebo Policie ČR využitelné všechny síly a prostředky ozbrojených sil České republiky.²

¹ Vojenská strategie ČR (2008, s. 3)

² Vojenská strategie ČR (2008, s. 6)

1.3 Vznik integrovaného záchranného systému České republiky

1.3.1 Vývoj civilní ochrany v ČR od 1. 1. 1993

Rozdělením ČSFR a vznikem České republiky 1. ledna 1993 došlo ke změně podmínek pro fungování civilní obrany. Podle § 16, odst. 1 zákona ČNR č. 21/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon ČNR č. 2/1969 Sb., je Ministerstvo obrany ústředním orgánem státní správy zejména pro zabezpečování obrany České republiky, řízení Armády České republiky, civilní ochranu a další. Ustanovení tohoto zákona používá oficiálně po dlouhé době pojem civilní ochrana, i když přesné vymezení obsahu tohoto pojmu ve vztahu k pojmu civilní obrana v podmínkách České republiky dosud neexistuje.

Pro fungování systému civilní ochrany v podmínkách České republiky a zejména pro jeho transformaci bylo dne 17. března 1993 vydáno Usnesení vlády České republiky č. 126 ke stavu civilní ochrany České republiky, její struktuře a materiálnímu zabezpečení, jehož přílohou jsou Opatření civilní ochrany České republiky. Tímto usnesením vláda konstatuje, že vytvoření nového systému civilní ochrany se bude řešit s novou koncepcí Armády České republiky. Dále vláda v tomto usnesení uložila ministru obrany předložit do 30. června 1993 nový systém civilní ochrany, který bude úspornější než systém dosavadní.

Význam tohoto závažného usnesení vlády České republiky pro civilní ochranu byl dán zejména následujícími skutečnostmi:

Předně tím, že nejvyšší orgán státní správy bezprostředně po vzniku České republiky stanovil požadavky na realizaci opatření civilní ochrany. Toto svým obsahem bezprostředně přispívá k naplňování Listiny základních práv a svobod, která je nedílnou součástí ústavního pořádku České republiky. V této souvislosti je třeba poznamenat, že naposledy se otázkami civilní ochrany zabývala vláda Československé republiky dne 15. ledna 1958. Pro praktickou realizaci opatření civilní ochrany byla v minulosti většinou přijímána usnesení Rady obrany státu.

Za druhé vláda upozornila na to, že proces transformace civilní ochrany není dosud ukončen a předpokládá, že systém ochrany sehraje větší úlohu v době míru, zejména v regionálních nebo celostátních záchranných systémech.

Za třetí projednáním materiálu vláda sledovala nahradit nedostatečné legislativní řešení opatření civilní ochrany přijetím konkrétních opatření do doby vydání zákona o civilní ochraně.

Vláda České republiky projednáním otázek civilní ochrany vytvořila potřebné předpoklady pro výstavbu nové civilní ochrany, která bude respektovat mezinárodní právní normy a potřeby i možnosti našeho státu. K výše uvedenému vládnímu usnesení byly ministerstvem obrany, zastoupené štábem civilní ochrany ČR, vydány v dubnu 1993. Odborné a metodické pokyny k realizaci opatření civilní ochrany České republiky jako odborný prováděcí dokument civilní ochrany k zabezpečení realizace opatření uvedených v příloze vládního usnesení.

Rok 1993 byl začátkem významných změn v civilní ochraně již v podmínkách České republiky. Proces transformace související s využitím jednotlivých opatření civilní obrany pro případ vzniku mimořádných situací v době míru, zahájený v roce 1992 nebyl dokončen. Činnost civilní ochrany v roce 1993 byla zaměřena především na:

- udržování trvalé provozuschopnosti a pohotovosti varovacích a vyrozumívacích systémů
- údržbu vybudovaného krytového fondu a novelizaci plánů ukrytí
- přehodnocení zásad individuální ochrany obyvatelstva v regionech ohrožených možným výronem nebezpečných škodlivin
- vytvoření regionálních a místních sil a prostředků s přihlédnutím k potřebám a možnostem, včetně zabezpečení jejich přípravy
- vytvoření předpokladu k navázání spolupráce Civilní ochrany ČR se sousedními státy a pro její začlenění do příslušných mezinárodních organizací a systémů
- stanovení zásad pro využití opatření civilní ochrany při mimořádných situacích v míru, včetně účasti v regionálních záchranných systémech
- řádné skladování a ošetřování materiálu civilní ochrany a jeho evidenci

- efektivní a racionální využívání přidělených finančních prostředků v souladu s nově vydanými předpisy.

Dnem 1. září 1993 byl rozkazem ministra obrany zřízen Hlavní úřad Civilní ochrany ČR, který se stal orgánem Ministerstva obrany ČR pro výkon státní správy ve věcech civilní ochrany a současně nástupnickou organizací štábu civilní ochrany ČR.

V návaznosti na restrukturalizaci systému civilní ochrany, uloženou vládním usnesením č. 126/1993, bylo dne 24. listopadu 1993 vydáno Usnesení vlády České republiky č. 660 o právní úpravě zabezpečení výkonu státní správy ve věcech ochrany obyvatelstva v působnosti okresních úřadů (magistrátů). Obsahem tohoto usnesení je skutečnost, že štáby CO okresů (magistrátů měst) dnem 31. prosince 1993 končí svoji činnost a jejich úkoly budou od 1. ledna 1994 plnit oddělení ochrany obyvatelstva referátů obrany a ochrany (krizového managementu) okresních úřadů (magistrátů měst). Převod pracoviště zabývajícího se ochranou obyvatelstva, do působnosti okresních úřadů a magistrátů měst reagoval tak na požadavky většiny přednostů okresních úřadů, kteří podle zákony ČNR č. 423/1992 Sb., a pozdějších doplňků o okresních úřadech, odpovídají mimo jiné také za úkoly civilní obrany ve své působnosti. Provedená úprava také respektuje požadavek zcivilnění výkonu státní správy, neboť v nových strukturách CO na těchto stupních již nepůsobí vojáci z povolání.

K 31. prosinci 1993 byla zrušena oddělení organizačního ekonomického zabezpečení civilní obrany v krajských městech (bývalé štáby CO krajů a hlavního města Prahy) a k zabezpečení plnění úkolů civilní ochrany v jednotlivých regionech (krajích) byly dnem 1. ledna 1994 vytvořeny regionální úřady a Úřad CO hlavního města Prahy.¹

1.3.2 Zásady integrovaného záchranného systému

Česká republika je zemí s vysoce rozvinutým průmyslem, zemědělstvím, dopravou a službami v podmínkách hustě zalidněné a vysoce civilizované průmyslové

¹ Dvořák, Svrčina, Teorie a historie civilní ochrany (1999, s 95, 96)

krajiny. Na jejím území je rozmístěna řada infrastruktur v podobě průmyslových aglomerací, dopravních uzlů, hydrologických zařízení, sítě produktovodů a skladů plyných a kapalných hořlavin, čertných petrochemických a jiných objektů, které vyrábějí, manipulují a spotřebovávají toxické výbušné, hořlavé a jiné chemikálie, a moderních energetických zařízení s narůstajícím podílem jaderné energie.

To všechno vytváří rizika, vyplývající z charakteristiky moderních technologií, techniky a jejich působení na prostředí. Všechny elementy životního prostředí vytvořené člověkem jsou potenciálně nebezpečné nejen za branné pohotovosti státu, ale i v době míru. Nelze proto vyloučit ani v naší zemi tak zvané mimořádné události. Pod pojmem mimořádná událost rozumíme zvláštní situaci jako je živelní katastrofa (pohroma), ekologická katastrofa, provozní havárie s únikem nebezpečných škodlivin (látek), velká dopravní nehoda apod.; prostě situace, která vyžaduje rychlé a rozsáhlé nasazení záchranných a likvidačních sil a prostředků. Tyto katastrofy, kromě nenahraditelných ztrát na lidských životech a materiálních statcích, mají vždy velmi negativní vliv i na kvalitu životního prostředí často s nedozírnými ekologickými následky.

Všechna předpokládaná rizika (mimořádné události), ohrožují významným způsobem lidskou společnost, vedou ke snaze vytvořit celosvětový systém, který by společně s kontrolními orgány předvídal a zabezpečoval snižování možných rizik na základě jejich poznání, sledování, vyhodnocování a vytváření podmínek, aby v případě vzniku havarijní situace byla provedena taková odborná opatření, aby ztráty nebo škody vzniklé i následné byly co nejmenší. Zde je třeba položit důraz zejména na preventivní opatření, neboť prevence je lepší než terapie.

Z toho vyplývá, že ochrana životního prostředí a s tím související ochrana lidí a majetku vyžaduje, aby bylo zabráněno neopatrnému zacházení s látkami a s procesy, ohrožujícími člověka i přírodu, jak při výrobě a přepravě, tak i při využívání.

Usnesením vlády České republiky č. 246 ze dne 29. května 1993 byly stanoveny zásady integrovaného záchranného systému (IZS), přičemž civilní ochrana je považována za jeden ze subjektů tohoto záchranného systému. Bylo to poprvé, kdy se začalo mluvit o novodobé konkrétnější podobě způsobu koordinační činnosti

záchranářských jednotek. Nezastupitelnou roli v něm sehrávají územní vojenské útvary civilní ochrany, přičemž s jejich nasazením v rámci tohoto systému se počítá v druhém sledu. Již v této době se Vojenská policie jako první plně profesionální složka Armády České republiky podílela na policejním zabezpečení jednotek civilní ochrany.

V této době představuje IZS soustředěný potenciál záchranářských sil a prostředků. Představen je jako účelový, profesní, územně budovaný systém záchranných, pohotovostních, odborných a zvláštních služeb, orgánů i fyzických osob. Cílem IZS je účelovým a plošným využitím soustředěných sil a prostředků záchrana lidských životů, hmotných a duchovních statků společnosti a snižování následků při mimořádných událostech.

Ustanovení a tvorba IZS představuje celý komplex organizačních opatření s důrazem na řízení, technické a personální vybavení a vytvoření či sladění systému spojení, jak uvnitř jednotlivých součástí, tak i mezi nimi. V IZS může a měla by působit řada různých subjektů od profesionálních organizací a sborů až po dobrovolné organizace a sdružení. Jádrem IZS budou vždy služby, které se zpravidla bezprostředně po vzniku mimořádné události zúčastní provádění záchranných a likvidačních prací (především hasiči, policie, zdravotníci). Ostatní služby, orgány, organizace, sdružení a spolky vystupují při záchranných pracích zpravidla jako odborné poradenské prvky, případně jako prvky podpůrné.

Konkrétní podoba IZS bude podmíněna vytipovanými riziky v té které oblasti a rozsah součinnosti organizací a služeb v rámci IZS bude záviset na druhu a rozsahu mimořádné události, kterou bude potřeba řešit.

K tomu musí směřovat veškerá technicko-organizační opatření, aby bylo zajištěno personální řízení a organizace vhodných sil a prostředků k provádění záchranných a likvidačních prací v plném rozsahu. IZS má výrazně i humanitární a mezinárodní charakter, protože v případě velmi rozsáhlých havárií a katastrof může být organizována i mezinárodní součinnost.

Zásady IZS jsou postaveny na principech a zkušenostech z nezbytné spolupráce a dlouholeté dělby činností při záchrane životů nebo majetku občanů především mezi policií, hasičskými záchrannými sbory (dříve požárními sbory) a zdravotnickou

záchrannou službou, které sice nebyly přesně a podrobně zakotveny v obecně závazných právních předpisech, ale vyplývaly z kompetencí činností těchto složek a úkolů, pro které byly zřízeny a za které jsou zodpovědné. Integrovaný záchranný systém je integrovaný proto, že tento systém spočívá ve sjednocení kompetentních a autonomních složek při společné činnosti. Tato integrace však nespočívá v tom, že se vytváří nová profesionální instituce ze všech zainteresovaných složek, neboť to prakticky v plném rozsahu ani není možné. Rovněž nelze vytvořit systém nad těmito složkami, neboť by to bylo vždy spojeno s novou byrokracií a nekompetentním zasahováním. Cílem je vytvořit určitý právní institut spolupráce, tedy systém vazeb mezi jednotlivými složkami participujícími na řešení a likvidaci mimořádné situace.

V zásadách je kladen velký důraz na samostatnost všech složek systému. Hlavním důvodem je dnes nezbytná hluboká odborná znalost svěřené problematiky činností (zdravotnická první pomoc, ochrana veřejného pořádku, požární ochrana, ochrana životního prostředí, radiační ochrana apod.), která nemůže být narušována zásahy do organizace a řízení. Samostatnost složek však není v rozporu s integrující funkcí územního orgánu státní správy, jejímiž nástroji jsou zejména havarijní komise, informační a operační střediska IZS a samotné pravomoci představitelů státní správy příslušného územního stupně.¹

1.3.3 Vznik krizových zákonů

Mezi významné mimořádné události v České republice v posledních letech, které přerostly v krizovou situaci lze bezesporu zařadit povodeň katastrofálního rozsahu v důsledku dlouhotrvajících silných srážek v létě r. 1997 a povodeň vyvolanou krátkodobou intenzivní srážkou koncentrovanou na malém území v červenci 1998. Následky obou povodní (v roce 1997 60 obětí na životech a 62,6 mld. Kč škod, v roce 1998 10 obětí na životech a škody 1,8 mld. Kč) prokázaly, že společnost je povodněmi stále silně zranitelná a to i v důsledku urbanizace, technického rozvoje, vybavenosti

¹ Dvořák, Svrčina (1999s.s.97, 98)

sídel, domácností a výstavbou výrobních kapacit v záplavových územích v posledních sto letech.

Při obou těchto událostech byla vesměs považována za nedostatečnou dosavadní legislativa, kdy dosud chyběl zákon o integrovaném záchranném systému. Činnost povodňových komisí byla podpořena zejména Zákonem o státní správě ve vodním hospodářství z r. 1974 a nařízením vlády ČSSR o ochraně před povodněmi (1975), ale není v nich zakotvena koordinace v případě, že katastrofa přesahuje hranice okresů.

Uvedené události měly významný vliv na urychlení procesu zpracování a schválení krizové legislativy. V roce 2000 byly schváleny významné zákony krizové legislativy, které nabýly účinnosti k 1. lednu 2001. Jedná se především o zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů a zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů. Koncem roku 2001 nabyla účinnosti vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému.

Integrovaný záchranný systém vymezuje zákon č. 239/2000 Sb. Jeho základy však byly položeny již v roce 1993. Integrovaný záchranný systém vznikl jako potřeba každodenní spolupráce hasičů, zdravotníků, policie a dalších složek při řešení mimořádných událostí (požárů, havárií, dopravních nehod, atd.). Vždy, když bylo nutné spolupracovat při řešení větší události, vždy byl zájem spolupracovat a využívat to, s kým se spolupracuje, pro dosažení rychlé a účinné záchrany nebo likvidace mimořádné události. Spolupráce na místě zásahu uvedených složek v nějaké formě existovala vždy. Avšak odlišná pracovní náplň i pravomoci jednotlivých složek zakládaly a zakládají nutnost určité koordinace postupů.¹

Integrovaný záchranný systém koordinuje, záchranné a pohotovostní služby a sbory (hasiči, zdravotnická záchranná služba, pohotovostní komunální služby), bezpečnostní a ozbrojené sbory (Policie ČR, obecní policie, Armáda ČR), s územními popř. ústředními správními úřady.

¹ Internet, www.rescue112.cz

Počítá se také s tím, že IZS využije (neboli integruje) ke spolupráci při záchranných a likvidačních pracích také:

právnícké osoby, věcné zdroje, které jsou poskytnuty dobrovolně nebo povinně na základě žádosti o věcnou pomoc nebo z hlediska povinnosti toho, kdo způsobil havárii, činnost občanských sdružení se záchranářským nebo humanitárním zaměřením, odborníky z řad fyzických osob.

Cílem je využít pro záchranné a likvidační práce v potřebný okamžik každého, kdo je provádět záchranné a likvidační práce povinen, kdo pomoci může, kdo pomoci chce.

Integrace spočívá v tom, že jednotlivé zdroje materiální, lidské, ale i právní se spojují k provedení záchrany nebo likvidace s cílem jejich maximálně účinného a hospodárného využití.

IZS tedy není organizací v podobě instituce, ale jen a především vyjádřením pravidel spolupráce i když určité orgány, které zajišťují koordinaci má a mít musí.

V případě řešení větší mimořádné události nebo většího rozsahu je zájem spolupracovat a využívat subjekty schopné poskytnout pomoc v rozmezí vlastních dispozic a odborností pro dosažení rychlé a účinné záchrany nebo likvidace mimořádné události. Spolupráce na místě zásahu uvedených složek v nějaké formě existovala vždy. Avšak odlišná pracovní náplň i pravomoci jednotlivých složek zakládaly a zakládají nutnost určité koordinace postupů.

Problémy, které nastolil čas a především velké mimořádné události (jakými byly např. rozsáhlé povodně) se odrazily v potřebu koordinace společného zásahu na úrovni dispečinků nebo operačních středisek, v konečném důsledku je nutno při rozsáhlých mimořádných událostech koordinovat i z úrovně územních správních úřadů.

Z uvedených důvodů se v IZS dělí řízení dle povahy i kompetencí na úroveň; pokud se jedná o koordinační a integrační orgány v IZS v jednotlivých úrovních řízení, jsou jimi:

velitel zásahu a štáb velitele zásahu v úrovni taktické,

operační a informační středisko IZS v úrovni operační (je jím operační středisko hasičského záchranného sboru),

starosta obce, starosta obce s rozšířenou působností a krizový štáb obce, krajský hejtman a krizový štáb kraje, Ministerstvo vnitra a krizový štáb MV v úrovni strategické.

Z jednotlivých pravomocí pro řízení záchranných prací i z odpovědnosti Ministerstva vnitra a územních orgánů státní správy za organizaci IZS vyplývá, že jde o státem budovaný systém.

1.4 Místo, úloha a legislativní rámec ozbrojených sil České republiky v integrovaném záchranném systému České republiky

Místo a úloha ozbrojených sil má své pevné místo na základě dokumentů přijatých zákonodárnou mocí České republiky. Armáda České republiky musí naplňovat nejen zákony ČR, ale i mezinárodní smlouvy, včetně aliančních závazků NATO.

Východiska k použití Armády České republiky se odrážejí na základě reálné bezpečnostní situace a reálného stavu ozbrojených sil, neméně závisí na predikci charakteru budoucích konfliktů.

Ozbrojené síly při mimořádné situaci a krizové situaci nevojenského charakteru se mohou použít:

- k záchranným a likvidačním pracím při mimořádných událostech a krizových situacích nebo jiných závažných situacích ohrožujících životy a zdraví
- k odstranění jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky
- k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany
- k zabezpečení letecké zdravotnické dopravy
- k plnění úkolů služby pořádkové policie nebo ochranné služby Policie České republiky
- k plnění úkolů PČR při zajišťování ochrany státních hranic
- k leteckému monitorování
- k leteckému pátrání a záchranně života a zdraví

Vyžadovat síly a prostředky Armády České republiky k záchranným pracím jsou oprávněni;

nehrozí-li nebezpečí z prodlení – Ministerstvo vnitra, hejtmani krajů, primátor hlavního města Prahy a starostové obcí, v jejichž obvodu došlo k pohromě u náčelníka generálního štábu Armády České republiky cestou příslušných Operačních informačních středisek Hasičského záchranného sboru,

hrozí-li nebezpečí z prodlení – hejtmani krajů a starostové obcí nebo velitel zásahu a velitel jednotky požární ochrany u příslušných Operačních informačních středisek Hasičského záchranného sboru u velitele vojenského útvaru nebo u náčelníka vojenského zařízení, které jsou nejbližší místu pohromy.

Konkrétnější vymezení použití sil a prostředků AČR pro Integrovaný záchranný systém je legislativně upraveno v zákoně č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách, v Rámcové smlouvě mezi MV a MO o spolupráci v oblasti IZS, ze dne 27. března 2003, včetně jejích novel, v Dohodě o plánované pomoci na vyžádání mezi Generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky a Generálním štábem Armády České republiky, ze dne 31. května 2010, včetně jejích novel a Směrnici náčelníka Generálního štábu AČR k nasazování sil a prostředků AČR v součinnosti se složkami IZS a k plnění úkolů Policie České republiky, ze dne 25. května 2010, včetně jejích novel.

1.4.1 Použití AČR pro IZS ČR v souladu se zákonem č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky

Zákon č.219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů upravuje postavení ozbrojených sil, úkoly ozbrojených sil, členění ozbrojených sil, jejich řízení, přípravu a vybavení vojenským materiálem a dále použití vojenské zbraně vojáky v činné službě a náhradu škody. Ozbrojené síly vytváří Česká republika k zajišťování své bezpečnosti. Na řízení ozbrojených sil se podílí prezident České republiky, vláda a ministerstvo obrany.

Ozbrojené síly se člení na armádu, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž.¹ Základní úkoly Armády České republiky jsou stanoveny v zákoně č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky. Základním úkolem ozbrojených sil je připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení. Ozbrojené síly plní též úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků, včetně závazků České republiky o společné obraně proti napadení².

Armádu lze v rámci zákonných ustanovení použít na území ČR:

- ke střežení objektů důležitých pro obranu státu
- k plnění úkolů Policie České republiky při zajišťování ochrany státních hranic nebo k plnění úkolů služby pořádkové policie anebo ochranné služby, pokud síly a prostředky PČR nebudou dostatečné k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti, a to na dobu nezbytně nutnou, při plnění tohoto úkolu vojáci armády mají práva a povinnosti jako příslušníci Policie České republiky³ podle zvláštního právního předpisu⁴.
- k záchranným pracím při pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí
- k odstranění jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky
- k letecké přepravě ústavních činitelů
- k zabezpečení letecké zdravotnické dopravy
- k zabezpečení letecké činnosti pro vlastní potřeby
- k zajištění letecké služby pátrání a záchrany
- k zabezpečování přepravy na základě rozhodnutí vlády

1.4.2 Rámcová dohoda mezi MV a MO o spolupráci v oblasti IZS

Předmětem této dohody je vymezení základních oblastí vzájemné spolupráce stran, jejich realizačních forem a metod. Účelem této dohody je vytvoření základního

¹ Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR (§ 3, odst. 2)

² Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR (§ 9)

³ Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR (§14, odst. 2)

⁴ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

organizačního rámce vzájemné součinnosti a spolupráce stran, zejména pro úspěšné plnění úkolů.

Jednou z nejdůležitějších oblastí spolupráce je nasazování vyžádaných sil a prostředků Armády České republiky k realizaci nařízení vlády o povolání vojáků Armády ČR k plnění úkolů Policie České republiky, pokud síly a prostředky Policie České republiky nebudou dostatečné k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti, a to na dobu nezbytně nutnou. Druhou důležitou oblast stanovuje vláda svým nařízením, ve kterém určí objekty důležité pro obranu státu a úseky státních hranic střežené vojáky armády, stanoví použití vojáků armády a způsob jejich povolání k plnění úkolů Policie České republiky podle zvláštního právního předpisu a k záchranným pracím a stanoví počty vojáků armády potřebných k plnění uvedených činností.

1.4.3 Dohoda o plánované pomoci na vyžádání mezi MV GR HZS ČR a MO GŠ AČR

Předmětem dohody smluvních stran, kterými jsou Ministerstvo vnitra, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru a Ministerstvo obrany, Generální štáb AČR je písemná dohoda o plánované pomoci na vyžádání v oblasti IZS. Realizační dohoda je uzavřena v souladu s § 21 zák. č. 239/2000 Sb., o IZS. Smyslem dohody je poskytnout pomoc bez zbytečných schvalovacích a administrativních průtahů. Realizační dohoda vychází z poslání obou smluvních stran a upravuje rozsah poskytnutí pomoci předurčenými odřady sil a prostředků organizačních součástí Armády České republiky při provádění záchranných a výjimečně i likvidačních prací, pokud je neprodlené provedení příslušných likvidačních prací po provedení záchranných prací nezbytné, při mimořádných událostech nebo krizových situacích.¹ Vyčleněné síly a prostředky AČR se stávají ostatní složkou IZS, zařazenou v ústředním poplachovém plánu podle § 7 odst. 2 písm. c) zák. č. 239/2000 Sb., o IZS.

¹ Dohoda o plánované pomoci mezi ministerstvem vnitra a ministerstvem obrany (2008 s. 2)

1.4.4 Směrnice NGŠ AČR k nasazování sil a prostředků AČR v rámci IZS

Směrnice náčelníka Generálního štábu Armády České republiky k nasazování sil a prostředků Armády České republiky v rámci integrovaného záchranného systému a k plnění úkolů Policie České republiky stanovuje podmínky a zásady nasazování sil a prostředků Armády České republiky k provádění záchranných prací při pohromách nebo jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty, životní prostředí nebo k likvidaci následků pohromy k odstranění jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky, k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany a k plnění úkolů Policie České republiky.¹ Obsah směrnice vychází z ustanovení mnoha platných právních předpisů, zákonů, resortních interních normativních aktů a meziresortních dohod.

V této směrnici je přehledně uspořádán systém nasazování sil a prostředků. Jedná se o velmi zdařilý dokument, ve kterém je rovněž uveden základní rámec úkolů a řízení činnosti Vojenské policie při řešení mimořádných událostí a krizových situací. Tyto uvedené úkoly Vojenské policie jsou samostatně a podrobně rozpracovány ve směrnici náčelníka Vojenské policie k policejní ochraně sil a prostředků AČR nasazených v rámci integrovaného záchranného systému.

¹ Směrnice NGŠ AČR (2010 s. 6)

1.5 Bezpečnostní systém Slovenské republiky

1.5.1 Právní základ bezpečnostního systému Slovenské republiky

Právním základem Bezpečnostního systému Slovenské republiky tvoří soubor hierarchicky seřazených zákonů. Mezi hlavní a nejdůležitější zákony lze zařadit:

- Ústava Slovenské republiky, ústavní zákon č. 460/1992 Z.z.,
- Ústavní zákon č. 227/2002 Z.z., o bezpečnosti státu v době války, válečného stavu, výjimečného stavu a nouzového stavu,
- zákon č. 387/2002 Z.z. o řízení státu v krizových situacích mimo doby války a válečného stavu,
- zákon č. 110/2004 Z.z., o fungování bezpečnostní rady v míru,
- zákon Národní rady Slovenské republiky č. 42/1994 Z.z., o civilní ochraně obyvatelstva,
- zákon č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému,
- zákon č. 319/2002 Z.z., o obraně Slovenské republiky,
- zákon č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách Slovenské republiky,
- zákon č. 414/2002 Z.z., o hospodářské mobilizaci,
- zákon Národní rady Slovenské republiky č. 82/1994 Z.z., o státních hmotných rezervách.

1.5.2 Bezpečnost Slovenské republiky na začátku 21. století

Vývoj v bezpečnostním prostředí na začátku 21. století charakterizuje především skončení konfrontace vojenských bloků, snížení pravděpodobnosti vzniku celosvětového válečného konfliktu, pokračující proces integrace států střední a východní Evropy do NATO a EU. Rostoucí vliv globalizace, urychlování ekonomického, technologického, informačního, kulturního a politického propojení států

a sblížení lidstva dynamizuje civilizační procesy. Tyto tendence však vyvolávají i rizika spojené s rostoucí nerovnoměrností vývoje regionů světa jako důsledku omezených schopností mnohých států vyrovnat se přiměřeně s výzvami a možnostmi, s sebou přináší epochu informací, nových technologií, rozsáhlého využívání kosmického prostoru a revoluce ve vojenství.

Rozloha, počet obyvatel a ekonomický potenciál zařazují Slovenskou republiku v evropském a celosvětovém měřítku mezi menší státy s limitovaným vojenským potenciálem. Geografická poloha, omezené zdroje energií a surovin, struktura hospodářství a historický vývoj ji ekonomicky, politicky a kulturně spojují především se státy integrovanými v EU a NATO.

Analýza bezpečnostní situace definuje dva typy vojenských hrozeb pro bezpečnost státu;

- 1) Rozsáhlý ozbrojený konflikt s velkým dosahem na životní zájmy státu, ale s nízkou pravděpodobností vzniku a dostatečně dlouhým časem výstrahy před nebezpečím vzniku a tím souvisejícím časem přípravy.
- 2) Regionální ozbrojený konflikt se střední pravděpodobností vzniku.

Po snížení pravděpodobnosti vzniku globální ozbrojené konfrontace je Slovenská republika společně se spojenci a ostatními státy konfrontovaná především s tendencí zvyšování pravděpodobnosti vzniku regionálních konfliktů v oblastech, se kterými Slovenská republika a její spojenci spojují prosazování svých národně - státních zájmů.

Nevojenské hrozby představují existenci činitelů schopných ohrozit bezpečnost Slovenské republiky a jejich spojenců aneb mír ve světě nevojenskými prostředky. Projevem jejich působení jsou teroristické aktivity, nezákonný obchod se zbraněmi, mezinárodní organizovaná kriminalita, nekontrolovaná migrace anebo masový příval utečenců, náboženský anebo etnický extremismus, rozbroje, sociální nepokoje a mnoho dalších aktivit, které mohou způsobit vznik krizových situací a následně přerůst do ozbrojených konfliktů.

Mezi tzv. nevojenské hrozby můžeme zařadit přírodní a ekologické katastrofy s omezeným stupněm předvídání jejich vzniku. Kromě hrozeb, které jsou vyvolávané,

řízené a cílevědomě koordinované patří tak mezi nevojenské hrozby i takové, které vnikají živelně a mají samovolný spouštěcí mechanismus a průběh. Ozbrojené síly mohou asistovat orgánům veřejné moci při předcházení vzniku, anebo přispívat k sníženému účinku krizových situací a podílet se na likvidaci jejich následků¹.

1.5.2.1 Bezpečnostní strategie Slovenské republiky

Bezpečnostní strategie Slovenské republiky byla přijata v roce 2001, její novelu schválila vláda Slovenské republiky v roce 2005 a skládá se ze třech hlavních částí, ve kterých jsou charakterizovány bezpečnostní zájmy, bezpečnostní prostředí a bezpečnostní politika SR. Mezi základní cíl bezpečnostní politiky Slovenské republiky lze zařadit zaručení bezpečnosti občana a státu ve stabilním a předvídatelném bezpečnostním prostředí.

Reflektuje vývoj bezpečnostního prostředí a novou pozici SR v mezinárodních vztazích v souvislosti se vstupem Slovenské republiky do Evropské unie a NATO. Mezi hlavní zájmy řadí posilování demokracie, šíření svobody, dodržování lidských práv, právního státu a mezinárodního práva.

Bezpečnostní strategie definuje dvě globální hrozby: terorismus a proliferaci zbraní hromadného ničení. Zřejmě největší nebezpečí představuje propojení obou hrozeb. V případě těchto hrozeb by pak byl vážný dopad na okolní státy, tedy i Českou republiku. Mezi další hrozby se řadí selhávající státy, ilegální migrace a regionální konflikty.

Bezpečnostní strategie se zabývá i energetickou bezpečností, jejíž závislost na základních surovinách, energiích, neobnovitelných zdrojích a jejich dopravě může přerůst do ohrožení nejen ekonomické prosperity a stability, ale také bezpečnosti státu.

¹ Doktrína ozbrojených sil Slovenské republiky (2005 s. 11)

1.5.3 Součásti bezpečnostního systému

Funkce kompetence jednotlivých orgánů veřejné moci a vzájemné vztahy mezi nimi jsou v zájmu účinného a efektivního ovlivňování poměrů v bezpečnostním prostředí uspořádané systematicky na základě zásad fungování demokratických a právních států. Bezpečnostní systém tvoří ve Slovenské republice integrální součást státního zřízení. Po přistoupení k Severoatlantické smlouvě systém obrany státu působí tak, aby bezpečnost občanů, svrchovanost, územní celistvost a nedotknutelnost hranic státu byly zaručené kromě vlastních sil i potenciálem kolektivní obrany NATO. Národní rada Slovenské republiky, vláda Slovenské republiky, prezidentovi Slovenské republiky, ostatním orgánům státu a územní samosprávě poskytují oba tyto systémy potřebné mechanismy na uplatnění kompetencí v řešení situací, v kterých se rozhoduje o zachování anebo obnově bezpečnosti státu a jeho občanů. Na podporu činnosti těchto orgánů se již v mírové době vytvářejí řídicí a poradní orgány, které zabezpečují nepřetržitou připravenost a akceschopnost jednotlivých prvků systému.

Hlavním úkolem je schopnost analyzovat bezpečnostní prostředí, klasifikovat hrozby a míru podstupovaných rizik, určovat postupy a opatření na jejich eliminaci, přijímat rozhodnutí na řešení krizových situací a konfliktů, zabezpečit potřebné zdroje a jejich využití, koordinovat vyčleněné síly a použití prostředků určených na předcházení a zamezení vzniku krizových situací a konfliktů a nebo zmírňování a odstraňování jejich následků¹.

1.5.4 Národní rada Slovenské republiky

Národní rada Slovenské republiky je jediným ústavodárným a zákonodárným orgánem Slovenské republiky. Ve smyslu ústavy a zákonů rozhoduje o základních otázkách bezpečnosti a obrany státu, schvaluje základní koncepci, zásadní strategické

¹ Doktrína ozbrojených sil Slovenské republiky (2005 s. 13)

dokumenty, rozvojové programy a plány v oblasti bezpečnosti a obrany státu a jejich finanční zabezpečení.

1.5.5 Prezident Slovenské republiky

Prezident je hlavou Slovenské republiky, která reprezentuje stát navenek i dovnitř. Svým rozhodováním zabezpečuje řádný chod ústavních orgánů. Prezident Slovenské republiky ve vztahu k bezpečnosti a obraně státu může na návrh vlády Slovenské republiky vyhlásit výjimečný stav, válečný stav, nařídít všeobecnou anebo částečnou mobilizaci ozbrojených sil a její ukončení. Prezident Slovenské republiky má pravomoc hlavního velitele ozbrojených sil.

1.5.6 Vláda Slovenské republiky

Vláda Slovenské republiky je vrcholným orgánem výkonné moci, který odpovídá za bezpečnost a obranu státu. Vláda a její členové za výkon své funkce zodpovídají Národní radě Slovenské republiky. Vláda schvaluje koncepcie bezpečnostního systému a systému obrany státu, rozhoduje o návrzích na vyhlášení výjimečného stavu a jeho skončení, mimo jiné i o mobilizaci ozbrojených sil.

1.5.7 Bezpečnostní rada Slovenské republiky

Bezpečnostní rada je hlavním poradním orgánem vlády Slovenské republiky v oblasti bezpečnosti státu a zahraniční politiky. V míru se Bezpečnostní rada Slovenské republiky podílí na vytváření bezpečnostního systému, plnění mezinárodních závazků v oblasti bezpečnosti a vyhodnocování bezpečnostní situace. Vládě Slovenské republiky připravuje návrhy na zachování bezpečnosti, na předcházení krizových situací a na

řešení krizových situací. Koordinuje, monitoruje a kontroluje realizaci opatření vlády v oblasti bezpečnosti a obrany. V době války, válečného stavu, pokud je znemožněná činnost vlády Slovenské republiky, vykonává ústavní pravomoci vlády až do obnovení její činnosti¹.

1.5.8 Orgány krizového řízení státu

Orgány krizového řízení státu jsou určeny na řešení krizových situací v době výjimečného stavu, nouzového stavu anebo mimořádných situací na úrovni vlády Slovenské republiky, ministerstev, ostatních ústředních orgánů státní správy, krajských úřadů, bezpečnostních rad krajů, okresních úřadů, bezpečnostních rad okresů a obcí.

Ústřední krizový štáb na úrovni vlády a krizové štáby na ostatních úrovních jsou výkonnými orgány krizového řízení určené na koordinaci činnosti orgánů státní správy, územní samosprávy a dalších složek podílejících se na řešení krizových situací. Navrhují opatření na předcházení krizovým situacím, uskutečňují civilní nouzové plánování, zabezpečují informace, organizují přípravu státu a občanů na krizové situace a jejich řešení².

1.5.9 Ozbrojené síly Slovenské republiky

Ozbrojené síly Slovenské republiky se vytvářejí pro účely zachování míru, bezpečnosti, obrany státu a plnění závazků vyplývajících z mezinárodních smluv. Jsou rozhodujícím výkonným prvkem systému obrany. Podrobnější požadavky na hlavní úkoly a poslání ozbrojených sil definují příslušné zákony, obranná a vojenská strategie. Na splnění požadovaných úkolů ozbrojených sil je určený mechanismus řízení

¹

Doktrína ozbrojených sil Slovenské republiky (2005 s. 14)

² Doktrína ozbrojených sil Slovenské republiky(2005 s 15)

a jednotného velení v době mírového stavu, v krizových situacích a v době válečného stavu¹. Základní složky ozbrojených sil Slovenské republiky tvoří pozemní síly, vzdušné síly, síly výcviku a podpory. Vnitřní organizace ozbrojených sil se člení do svazků, útvarů, jednotek, úřadů a zařízení.

Na plnění úkolů ozbrojených sil se podílí Vojenská policie², která je součástí ozbrojených sil Slovenské republiky.

1.6 Integrovaný záchranný systém Slovenské republiky

1.6.1 Vývoj integrovaného záchranného systému Slovenské republiky

Prvopočátky vzniku integrovaného záchranného systému na území Slovenské republiky lze datovat po roce 1989. Ze zákona SNR č. 347/1990 Sb., o organizaci ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů vyplynul pro ministerstvo vnitra úkol připravit zákon o komplexním záchranném systému³.

V důsledku politických změn došlo k rozdělení ČSFR. Vznikem Slovenské republiky 1. ledna 1993 došlo ke změně podmínek pro fungování civilní obrany.

V roce 1994 bylo přijato Usnesení vlády Slovenské republiky č. 104/1994, koncepce komplexního záchranného systému, kterou zpracovalo ministerstvo vnitra Slovenské republiky. Legislativní rada vlády Slovenské republiky dne 19. října 1994 doporučila návrh přepracovat do podoby návrhu zásad zákona o integrovaném záchranném systému. Návrh zákona byl připravován až do roku 2001, kdy byl zahájen schvalovací proces zákona.

Zákon č. 129/2002 Sb., o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky byl schválen 15. února 2002. Upravuje organizaci integrovaného záchranného systému, působnost a úkoly orgánů státní správy a záchranných složek v rámci

¹ Doktrína ozbrojených sil Slovenské republiky (2005 s. 16)

² Doktrína ozbrojených sil Slovenské republiky (2005, s 33)

³ Buzalka, J. Vyučovanie a výskum problematiky v APZ v Bratislavě 2009 s. 2

integrovaného záchranného systému, práva a povinnosti obcí a jiných právnických osob, fyzických osob oprávněných k podnikání a ostatních fyzických osob při koordinaci činností souvisejících s poskytováním pomoci při bezprostředním ohrožení života, zdraví, majetku anebo životního prostředí¹.

Zákon charakterizuje integrovaný záchranný systém jako koordinovaný postup jeho složek při zabezpečování jejich připravenosti a při vykonávání činností a opatření souvisejících s poskytováním pomoci v tísni². Pro účely zákona č. 129/2002 Z.z o integrovaném záchranném systému se *tísni*³ rozumí stav, při kterém je bezprostředně ohrožený život, zdraví, majetek a nebo životní prostředí kdy postižený je odkázaný na poskytnutí pomoci.

Podle dikce zákona č. 129/2002 Z.z o IZS, se pod pojmem *integrováný záchranný systém* rozumí záchranný systém, který zabezpečí především rychlou informovanost, aktivaci, efektivní využívání, koordinaci sil a prostředků záchranných subjektů při poskytování bezodkladné pomoci v tísni, což obvykle znamená, že je ohrožený život, zdraví a majetek nebo životní prostředí anebo hrozí nebezpečí vzniku mimořádné události, nebo při již vzniklé mimořádné situaci.

1.6.2 Realizace legislativních změn

Po přijetí zákona č. 129/2002 Z.z., o IZS byly přijaty další zákony a právní předpisy, zejména zákon č. 579/2004 Z.z., o záchranné zdravotní službě a o změně a doplnění některých zákonů, zákon č. 438/2002 Z.z. , kterým se mění a doplňuje zákon č. 315/2001 Z.z., o Hasičském a záchranném sboru a mění zákon č. 314/2001 Z.z., o ochraně před požáry, zákon č. 544/2002 Z.z., o Horské záchranné službě a přijetí nových zákonů o ozbrojených silách Slovenské republiky si vyžádala změna zákona o Integrovaném záchranném systému. Kromě uvedených zákonů, reagovala novela zákona na poznatky z uplatňování zákona v praxi a analýzy aktuálního stavu fungování

¹ Zákon č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky, § 1

² Zákon č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky, § 2 odst. 1

³ Zákon č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky, § 2 odst. 2, písm. a)

integrovaného záchranného systému a poznatků z realizace budování a provozu koordinačních středisek.

Navrhovanou novelou se zpřesňuje činnost koordinačního střediska, upravuje zařazení záchranných složek, například přeřazení vojenských záchranných útvarů civilní obrany do podřízenosti Hasičského a záchranného sboru anebo přeřazení Horské záchranné služby mezi základní záchranné složky. Byla též navržena změna působnosti Policejního sboru Slovenské republiky, úprava řízení a koordinace činnosti na místě zásahu a úprava financování integrovaného záchranného systému z jiných zdrojů než je státní rozpočet¹.

Výše uvedená novelizace zákona o integrovaném záchranném systému byla přijata 13. prosince 2005 s účinností 1. února 2006.

1.7 Místo, úloha a legislativní rámec Ozbrojených sil Slovenské republiky v integrovaném záchranném systému

1.7.1 Zákon č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách Slovenské republiky

Zákon o ozbrojených silách Slovenské republiky upravuje postavení základních složek ozbrojených sil Slovenské republiky. Jedním z poslání a povinností je podílet se na plnění úkolů v době výjimečného anebo nouzového stavu, při kterém jsou ohroženy životy a zdraví osob anebo majetek a při odstraňování jeho následků².

Vyčleněných součástí ozbrojených sil Slovenské republiky pro integrovaný záchranný systém je možné použít v souladu s:

- § 4, odst. 4, zák. č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách. Pro použití integrovaného záchranného systému jsou nejdůležitější ustanovení písm. c) odstraňování následků výjimečného stavu anebo nouzového stavu a na řešení mimořádných událostí, písm. d) boj proti terorismu, písm. e) pátrání po letadlech a při záchrane lidských životů,

¹ Návrh koncepce organizace a rozvoje integrovaného záchranného systému do roku 2010, s. 2

² Zákon č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách, § 4, odst.2

- § 4, odst. 5, zák. č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách, kde je stanoveno, že na základě žádosti státních orgánů, obcí anebo vyšších územních celků může velitel v rozsahu své působnosti rozhodnout o okamžitém použití vojáků ozbrojených sil a o nezbytné logistické podpoře potřebné na řešení mimořádné události,
- § 4, odst. 10, zák. č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách hovoří o tom, že postavení a úkoly Vojenské policie upravuje zvláštní zákon¹.

¹ Zákon. č. 124/1992 Z.z., o Vojenské policii

2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZA

2.1. Cíl práce

1. analýza Vojenské policie Armády České republiky v integrovaném záchranném systému České republiky;
2. analýza Vojenské policie Ozbrojených sil Slovenské republiky v integrovaném záchranném systému Slovenské republiky;
3. zhodnocení připravenosti Vojenské policie Armády České republiky v integrovaném záchranném systému České republiky;
4. návrh efektivnějšího využití Vojenské policie v integrovaném záchranném systému České republiky.

Cílem diplomové práce je provedení analýzy Vojenské policie Armády České republiky a Ozbrojených sil Slovenské republiky, zhodnocení a porovnání jejich připravenosti pro případné použití v integrovaném záchranném systému. Porovnat legislativní normy, které upravují jejich existenci, zákonné normy a vnitřní předpisy pro použití Vojenské policie Armády České republiky a Vojenské policie Ozbrojených sil Slovenské republiky ve prospěch integrovaného záchranného systému jednotlivých států.

Navrhnout způsoby pružnějšího využití některých složek Vojenské policie Armády České republiky pro integrovaný záchranný systém.

2.2 Hypotézy

Hypotéza č. 1:

Zdroje Vojenské policie Armády České republiky při řešení mimořádné a krizové situace v integrovaném záchranném systému České republiky jsou plně využívány.

Hypotéza č. 2:

Vojenská policie Armády České republiky a Vojenská policie Ozbrojených sil Slovenské republiky hrají obdobnou roli při zapojení do integrovaného záchranného systému.

3 METODIKA

3.1 Použité metody

Informace pro zpracování diplomové práce vycházejí ze studia zákonů, neustanovených interních normativních aktů, odborných materiálů, konzultací a osobních znalostí, které souvisí s činností Vojenské policie Armády České republiky a Ozbrojených sil Slovenské republiky.

Hlavní metodou bude analýza legislativních, právních a normativních dokumentů. Z ní vyplývá verbální modelování místa a úlohy Vojenské policie Armády České republiky a Ozbrojených sil Slovenské republiky v rámci integrovaného záchranného systému jednotlivých států. Pro porovnání rolí České a Slovenské Vojenské policie v rámci integrovaného záchranného systému byla použita komparační analýza. Komparační analýzou byla srovnána dále činnost integrovaného záchranného systému České republiky a Slovenské republiky. Při návrhu způsobů pružnějšího využití některých složek Vojenské policie Armády České republiky pro Integrovaný záchranný systém bude užita metoda syntézy a modelování.

3.2 Charakteristika souboru dokumentů a zdrojů Vojenské policie

3.2.1 Dokumenty pro Vojenskou policii Armády České republiky

Přestože hierarchicky seřazené zákony České republiky v Bezpečnostním systému ČR tvoří pevný svazek a vzájemně se doplňují, pro diplomovou práci byly vybrány ty zákony, které jsou důležité z praktického hlediska, mají význam pro činnost Vojenské policie a její začlenění do integrovaného záchranného systému ČR. Těmito zákony jsou: zákon č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii, zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky a zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému České republiky. Další informace byly získávány z interních normativních aktů ozbrojených sil, tedy vnitřních předpisů, které byly přijaty v souladu s platnou legislativou. Tyto vnitřní předpisy v podstatě řeší uvedenou problematiku praktickými postupy zainteresovaných složek ozbrojených sil. Pro Vojenskou policii

Armády České republiky je hlavním dokumentem platná a účinná Směrnice náčelníka Vojenské policie k policejní ochraně sil a prostředků AČR nasazených v rámci integrovaného záchranného systému z roku 2008.

3.2.1.1 Zákon č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii Armády České republiky

V souladu se zákonem č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii, plní složka hlavní úkol spojený s policejní ochranou ozbrojených sil, vojenských objektů, vojenského materiálu a ostatního majetku státu, s nímž hospodaří Ministerstvo obrany. Analýza byla zaměřena na strukturu zákona s využitím ustanovení pro činnost Vojenské policie v rámci integrovaného záchranného systému. Vzhledem ke specifické činnosti byl proveden rozbor ustanovení týkající se její působnosti.

3.2.1.2 Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky

Zákon upravuje postavení, úkoly a členění ozbrojených sil České republiky. V zákoně o ozbrojených silách České republiky byla analyzována ustanovení týkající se nasazení Vojenské policie jako součásti ozbrojených sil a analýza možných plněných úkolů v rámci zákonných ustanovení se zaměřením na ustanovení, která umožňují zapojení do činnosti integrovaného záchranného systému.

3.2.1.3 Zákon. č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému České republiky

Analýza zákona o integrovaném záchranném systému byla zaměřena na ustanovení zákona, která umožňují nasazení ozbrojených sil, jejichž součástí je Vojenská policie, pro integrovaný záchranný systém.

3.2.1.4 Směrnice náčelníka Vojenské policie k policejní ochraně sil a prostředků Armády České republiky nasazených v rámci integrovaného záchranného systému

Jedná se o hlavní vnitřní předpis Vojenské policie, který stanovuje podmínky a zásady nasazování sil a prostředků Vojenské policie při řešení mimořádných a krizových situací. Provedenou analýzou dokumentu byly zjišťovány možnosti použití a rozsah plněných úkolů v rámci integrovaného záchranného systému.

3.2.2 Dokumenty pro Vojenskou policii Ozbrojených sil Slovenské republiky

Údaje o Vojenské policii Ozbrojených sil Slovenské republiky a jejím zapojení do integrovaného záchranného systému Slovenské republiky byly získány metodou analýzy legislativních, právních a normativních dokumentů. Bezpečnostní systém Slovenské republiky je sestaven hierarchicky uspořádanými zákony, jako je tomu v ČR. Pro účely diplomové práce o činnosti Vojenské policie byla provedena analýza platných zákonů Slovenské republiky souvisejících přímo s činností Vojenské policie a jejího zapojení do integrovaného záchranného systému SR. Nejdůležitější zákony jsou zákon č. 124/1992 Z.z., o Vojenské policii, zákon č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách Slovenské republiky a zákon č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky. Další informace byly čerpány z interního normativního aktu Vojenské policie, kterým je dokument Doktrína Vojenské policie Slovenské republiky z roku 2006.

3.2.2.1 Zákon č. 124/1992 Z.z., o Vojenské policii

V souladu se zákonem č. 124/1992 Z.z., § 1, je Vojenská policie předurčena k plnění úkolů policejní ochrany ministerstva obrany Slovenské republiky, ozbrojených sil Slovenské republiky, složek podílejících se na plnění úkolů ozbrojených sil Slovenské republiky. Analýza byla zaměřena na strukturu zákona s využitím ustanovení umožňující činnost Vojenské policie v rámci integrovaného záchranného systému.

Vzhledem ke specifické činnosti byl proveden rozbor ustanovení týkající se její působnosti.

3.2.2.2 *Zákon č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách Slovenské republiky*

Zákon o ozbrojených silách Slovenské republiky upravuje postavení základních složek ozbrojených sil Slovenské republiky. Posláním a povinností je podílet se na plnění úkolů v době výjimečného nebo nouzového stavu, při kterém jsou ohroženy životy a zdraví osob, anebo majetek a také při odstraňování následků. Analýza zákona byla zaměřena na ustanovení umožňující činnost zapojení Vojenské policie do činnosti v integrovaném záchranném systému.

3.2.2.3 *Zákon č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky*

V analýze zákona byla pozornost věnována ustanovením, která umožňují nasazení sil a prostředků Vojenské policie, jako součástí ozbrojených sil v rámci integrovaného záchranného systému. Jedná se o hlavní zákonnou normu pro integrovaný záchranný systém Slovenské republiky.

3.2.2.4 *Doktrína Vojenské policie ozbrojených sil Slovenské republiky*

Doktrína Vojenské policie je vnitřní předpis rezortu ministerstva obrany Slovenské republiky. Jedná se o dokument, který charakterizuje činnosti, jež je Vojenská policie schopna plnit při vojenských i nevojenských ohroženích Slovenské republiky. Analýzou dokumentu bylo zjišťováno, za jakých podmínek může Vojenská policie plnit úkoly v rámci integrovaného záchranného systému a rovněž rozsah plněných úkolů.

3.2.3 Vojenská policie Armády České republiky

3.2.3.1 Historický vývoj Vojenské policie

Četnictvo nebo vojenská policie jsou organizované vojenské sbory jež plní bezpečnostní úkoly. Četnictvo působí ve vztahu k široké veřejnosti a vojenská policie plní většinu úkolů ve vztahu k armádě.

Vojenská policie byla jako Militarpolizei již součástí Rakousko-Uherské armády. Za první světové války byly malé jednotky vojenské policie součástí československých jednotek v zahraničí. Například v Rusku či v československých legiích v Itálii. Příslušníci Vojenské policie československých legií v Itálii nosili na rukávovém štítku speciální označení - granát hořící do boku, od kterého se v současné době odvozuje rukávový znak Vojenské policie vždy upraven pro jednotlivá teritoriální velitelství.

Od roku 1918 v nově vzniklé Československé republice plnilo četnictvo pořádkové a kriminalisticko - zpravodajské úkoly. Četnictvo sice podléhalo vojenské justici, ale v běžné službě nebylo nijak podřízeno vojenským úřadům. Ty musely o případnou pomoc ze strany četnictva žádat.

Na počátku roku 1919 byla zřízena vojenská policie jako armádní bezpečnostní složka k dosažení zákonnosti, kázně a pořádku ve formující se armádě nově vzniklého státu. Její trvání v českých zemích bylo krátké, pouze do konce roku 1919, neboť se velice rychle stabilizovalo četnictvo a státní policie. Dalším faktorem byl fakt, že příslušníci vojenské policie neměli dostatek zkušeností a praxi v policejní práci. Po zrušení vojenské policie převzalo vojensko-policejní práci československé četnictvo.

Před druhou světovou válkou bylo v československé armádě vytvořeno polní četnictvo, které plnilo úkoly policejní a dopravní služby a v mimořádných případech spolupracovalo s četnictvem jako posila. Polní četnictvo bylo také aktivováno při mobilizaci v roce 1938.

Během druhé světové války vznikaly bezpečnostní jednotky v našich zahraničních jednotkách. Polní četnictvo se ke konci války zapojilo například do bojů u Dunkerque a posléze při hlídání a odvádění zajatců.

Po druhé světové válce převzala veškerou policejně-bezpečnostní službu nově zřízena organizace Sbor národní bezpečnosti, jejímž jedním ze základů bylo polní četnictvo. Na provoz vojenských vozidel dohlížela zvláštní vojenská složka - Tanková a automobilní inspekce. Toto trvalo až do 21. ledna 1991, kdy byla zřízena Vojenská policie Československé armády, která započala svou činnost od dubna 1991.

Dne 5. března 1992 by přijat zákon č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii. Tento zákon je dle potřeb a nastalé situace stále novelizován, tak aby bylo možno plnohodnotně plnit úkoly Vojenské policie. Následně byla sepsána smlouva o spolupráci s Policií České republiky. Vojenská policie byla od počátku budována jako plně profesionální složka armády.

Do začátku roku 1994 byla Vojenská policie rozdělena podle armádní struktury, což se projevilo jako nepraktické a proto byla organizace Vojenské policie založena na teritoriálním principu s přímou podřízeností náčelníku Vojenské policie. Území státu bylo rozděleno na 9 velitelství dislokovaných v Praze, Karlových Varech, Táboře, Klatovech, Staré Boleslavi, Hradci Králové, Brně, Kroměříži a Olomouci. Velitelství vykonávala policejní ochranu v rozsahu vymezeném zákonem na vymezeném teritoriu bez ohledu na to, komu jsou zabezpečována vojska na území podřízena¹.

¹ <http://www.vpolomouc.army.cz>

3.2.3.2 *Současná organizační struktura Vojské policie AČR*

V současné době organizační struktura, platná od 1. dubna 2010 na základě rozkazu ministra obrany České republiky č. 35/2003 ve znění pozdějších novel, je založena na územním principu a tvoří ji:

- Útvary s celorepublikovou působností:
 - Hlavní velitelství Vojské policie
 - Velitelství ochranné služby vojské policie
- Útvary s územní působností:
 - Velitelství vojské policie Tábor
 - Velitelství vojské policie Stará Boleslav
 - Velitelství vojské policie Olomouc

Útvary s územní působností představují výkonné orgány policejní ochrany ozbrojených sil, vojských objektů, vojského materiálu a ostatního majetku státu, s nímž přísluší hospodařit Ministerstvu obrany v rozsahu vymezeném zákonem č. 124/1992 Sb., o Vojské policii na vymezeném území České republiky¹.

Grafické znázornění územní působnosti je uvedeno v příloze č.2.

3.2.3.3 *Vymezení pojmů*

*Ozbrojené síly České republiky*² se člení na armádu, Vojskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Ozbrojené síly vytváří Česká republika k zajištění své bezpečnosti. Ozbrojené síly tvoří vojáci v činné službě.

*Armáda*³ je základem ozbrojených sil a organizačně se člení na vojské útvary, vojská zařízení a vojské záchranné útvary, které se mohou slučovat do větších organizačních celků

¹ Rozkaz ministra obrany ČR číslo 35/2003, Organizační struktura a působnost Vojské policie

² § 3, zák. č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky

³ § 13, zák. č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky

*Integrovaným záchranným systémem*¹ (dále jen IZS) se rozumí koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.

*Mimořádnou událostí*² (dále jen MÚ) se rozumí škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.

Nařízením NGŠ AČR Čj. 80830-39/2006/DP-1618 ze dne 1. října 2008 se rozumí mimořádná událost jako: „Událost, jednání nebo stav ohrožující obranyschopnost státu a spojenců, zdraví a životy občanů, majetkové hodnoty, vnitřní kázeň a pořádek, které souvisí s výkonem vojenské činné služby nebo plněním pracovních povinností“³.

*Základní složky IZS*⁴ tvoří Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, zdravotnická záchranná služba a Policie České republiky.

Mezi *ostatní složky IZS*⁶ patří také vyčleněné síly a prostředky (dále jen SaP) ozbrojených sil⁷. Vyčleněnými SaP ozbrojených sil se rozumí v tomto případě SaP vojenských záchranných útvarů (dále jen VZÚ), vojenských útvarů (dále jen VÚ) a vojenských zařízení (dále jen VZ). Uvedené VZÚ, VÚ a VZ jsou povinny poskytnout plánovanou pomoc na vyžádání.

*Operační a informační střediska IZS*⁸. Stálými orgány pro koordinaci složek IZS IZS jsou operační a informační střediska integrovaného záchranného systému, kterými jsou operační střediska hasičského záchranného sboru kraje a operační a informační středisko Generálního ředitelství hasičského záchranného sboru.

¹ § 2, písm. a) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

² § 2 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

³ Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu, Ministerstvo vnitra ČR

⁴ § 4 odst. 1 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

⁶ § 4 odst. 2 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

⁷ § 13 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, v platném znění

⁸ § 5 odst. 1 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

*Mimořádnou událostí*¹ (MU) se rozumí škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.

Mimořádnou situací se ve smyslu nařízení NGŠ AČR Čj. 80830-39/2006/DP-1618 ze dne 1. října 2008 rozumí: „Situace vzniklá v určitém prostředí v důsledku hrozby vzniku nebo důsledku působení MU, která je řešena obvyklým způsobem složkami IZS, bezpečnostního systému, systému ochrany ekonomiky, obrany apod. a příslušnými orgány za použití jejich běžných oprávnění, postupů a na úrovni běžné spolupráce bez vyhlášení krizových stavů.

Krizovou situací ve smyslu nařízení NGŠ AČR Čj. 80830-39/2006/DP-1618 ze dne 1. října 2008 se rozumí: „MU, v jejímž důsledku se vyhláší stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav. Jsou při něm ohroženy důležité zájmy či statky státu a jeho občanů a hrozící nebezpečí nelze odvrátit a způsobené škody odstranit běžnou činností orgánů veřejné moci, ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů, havarijních a jiných služeb, právnických a fyzických osob. Krizové situace mohou být vojenského nebo nevojenského charakteru.“

Ústřední koordinace záchranných a likvidačních prací je²:

- a) **vyžádaná**, při které GŘ HZS ČR poskytuje pomoc a povolává a nasazuje síly a prostředky podle ústředního poplachového plánu při řešení MU postiženému kraji nebo více krajům nebo koordinuje vysílání sil a prostředků do zahraničí. Nasazené složky se řídí příkazy velitele zásahu na místě mimořádné události nebo pokyny starosty obce s rozšířenou působností, jestliže koordinuje záchranné a likvidační práce nebo pokyny hejtmána kraje, jestliže koordinuje záchranné a likvidační práce nebo vyhlásil stav nebezpečí nebo velitele jednotky vyslané do zahraničí³,
- b) **přímá**, při které generální ředitelství řídí přímými pokyny nebo prostřednictvím pokynů hasičským záchranným sborům krajů vybrané složky při přímo řízených záchranných a likvidačních pracích; podmínkou pro její uplatnění je vyhlášení

¹ § 2 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

² Ústřední poplachový plán IZS, Praha 2006

³ zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Koordinační role a řídicí pravomoc územních orgánů tím není dotčena, s výjimkou koordinace těch vybraných složek, které zabezpečují přímo řízené záchranné a likvidační práce¹.

Stav nebezpečí - Stav nebezpečí se jako bezodkladné opatření může vyhlásit, jsou-li v případě živelných pohrom, ekologické nebo průmyslové havárie, nehody nebo jiného nebezpečí ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů a složek IZS. Stav nebezpečí může být vyhlášen hejtmánem kraje, v Praze primátorem hl. m. Prahy. Stav nebezpečí lze vyhlásit na dobu nejvýše 30 dnů. Tuto dobu může hejtmán prodloužit jen se souhlasem vlády².

Nouzový stav - Stav vyhlášený vládou ČR, popř. předsedou vlády ČR v případě živelných pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty, anebo vnitřní pořádek a bezpečnost³.

*Pohromami*⁴ se rozumějí zejména živelné pohromy, požáry, průmyslové a ekologické havárie, které ohrožují životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí.

*Záchrannými pracemi*⁵ se rozumí činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí a vedoucí k přerušení jejich příčin.

*Odstraňováním jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky*⁶ se rozumí použití vojenské techniky s nezbytně nutnou obsluhou v jiných závažných situacích ohrožujících životy a zdraví osob, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí.

¹ § 4 odst. 8, § 11 písm c) a § 13 písm. a) zákona č. 239/2000 Sb.

² zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů

³ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

⁴ § 2 odst. 13 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, v platném znění

⁵ § 2 písm. c) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

⁶ § 18 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, v platném znění

Plněním humanitárních úkolů civilní ochrany při pohromách se rozumí podíl AČR na zajištění zejména:

- evakuace,
- dekontaminace a podobných ochranných opatření,
- poskytování nouzového ubytování a zásobování,
- okamžité opravy některých nezbytných veřejných zařízení,
- pomoci při ochraně předmětů nezbytných k přežití,
- boje s požáry,
- zjišťování a označování nebezpečných oblastí,
- poskytování zdravotní péče záchraňujícím a postiženým v prostoru MÚ,
- dalších doplňujících činností nezbytných k plnění výše uvedených úkolů, jako zabezpečení letecké pátrací a záchranné služby, zabezpečení letecké přepravy raněných a nemocných, zabezpečení přepravy zdravotnické, humanitární nebo jiné pomoci, specialistů potřebných k provádění záchranných prací, zřizování náhradních přemostění,
- úprava komunikací, vytyčování a zřizování objížděk apod.

Dekontaminací se pro účely této směrnice rozumí realizace opatření směřujících k odstranění nebo zneškodnění toxických chemických látek a odstranění radioaktivních látek z povrchu lidského těla, vozidel a jiné techniky, terénu, objektů a hospodářských zvířat.

Úkolovým uskupením se rozumí dočasné uskupení jednotek pod velením určeného velitele, účelově vytvořené ze sil a prostředků AČR k plnění úkolů při mimořádných událostech, které vyžadují provedení záchranných prací, likvidaci následků pohromy, plnění humanitárních úkolů civilní ochrany nebo plnění úkolů policie ČR.

Plánovanou pomocí na vyžádání¹ se rozumí předem písemně dohodnutý způsob poskytnutí pomoci ostatními složkami IZS obecnímu úřadu obce s rozšířenou

¹ § 21 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

působností, krajskému úřadu, Ministerstvu vnitra nebo základním složkám IZS při provádění záchranných a likvidačních prací. Zahrnuje se do poplachového plánu IZS.

3.2.4 Vojská policie Ozbroyených sil Slovenské republiky

3.2.4.1 Historický vývoj Vojské policie

Historie Vojské policie armády Slovenské republiky sahá do období přelomu 19. a 20. století. Za Rakousko-Uherska úkoly vojské policie vykonávali četnické pluky. V letech 1919-1920 vznikly pěší útvary Vojské policie, které však po dvou letech přestali existovat. V období samostatné Slovenské republiky (1939-1945) působil ve Slovenské armádě oddíl polního četnictva. Stejně oddíly působily i v jednotkách slovenského západního i východního vojského odboje. Po roku 1945 úkoly policie v armádě převzaly jiné orgány. Další významné organizační změny v ozbrojených silách přinesl až rok 1989.

21. ledna 1991 vznikla Vojská policie tehdejší Československé armády. Zřídil ji ministr obrany svým rozkazem č. 76 z 29. prosince 1990 s cílem zabezpečit realizaci úloh policejní ochrany Československé armády. Lze konstatovat, že do doby rozdělení Československé federativní republiky, byla tedy jedna složka Vojské policie pro celé území tehdejšího státu.

Dne 5. března 1992 byl přijat zákon č. 124/1992 Sb., o Vojské policii, který vymezoval její působnost, úkoly, povinnosti a oprávnění. Uvedený zákon je platný včetně jeho novel do současnosti. Rozdělením České a Slovenské Federativní Republiky ke dni 1. ledna 1993 a vznikem samostatné Slovenské republiky vznikla Armáda Slovenské republiky, jejíž organickou součástí byla i Vojská policie. Od této doby se píše i novodobá historie Vojské policie armády Slovenské republiky.

Významný vliv na činnost a plnění úkolů měl dnes jeden z nejničivějších teroristických útoků v historii z 11. září 2001 v USA a s ním spojené změny v mezinárodní bezpečnosti. Jasně ukázal, že Vojská policie musí být kdykoliv připravená odhalovat, předcházet a zamezovat všem projevům terorismu.

Rok 2004 byl charakterizovaný vstupem Slovenské republiky do NATO a z toho vyplynuly reorganizační změny v ozbrojených silách, které bezprostředně ovlivnily i činnost Vojenské policie.

Na základě zákona č. 240/2005 Z.z., kterým se mění a doplňuje zákon 124/1992 Z.z. , o Vojenské policii, byl vydaný rozkaz Ministra obrany, kterým Vojenská policie přešla do přímé podřízenosti ministra obrany Slovenské republiky. Byla vytvořena nová organizační struktura Vojenské policie s účinností od 1. 6. 2005, která je v této podobě do současnosti¹.

3.2.4.2 Současná organizační struktura Vojenské policie Ozbrojených sil Slovenské republiky

V současné době organizační struktura, platná od 1.4. 2005 je založena na územním principu a tvoří ji:

- Útvar s celorepublikovou působností:
Ředitelství Vojenské policie se sídlem v Trenčíně

- Útvary s územní působností:
Útvar Vojenské policie Bratislava
Útvar Vojenské policie Topolčany
Útvar Vojenské policie Banská Bystrica
Útvar Vojenské policie Prešov

Centrum výcviku a kynologie Vojenské policie Vlkanová – Hronsek

Útvary s územní působností představují výkonné orgány policejní ochrany Ozbrojených sil Slovenské republiky, vojenských objektů, vojenského materiálu a ostatního majetku státu, s nímž přísluší hospodařit Ozbrojeným silám Slovenské republiky v rozsahu vymezeném zákonem o Vojenské policii na vymezeném území Slovenské republiky.

Grafické znázornění územní působnosti je uvedeno v příloze č.3.

¹ Internet; www.mp.mil.sk , 4.4.2010

3.2.4.3 Vymezení pojmů

Ozbrojené síly Slovenské republiky (předtím v letech 1993 - 2002 Armáda Slovenské republiky) je název vojenských sil Slovenské republiky. Tyto síly se dále oficiálně člení na Pozemní síly, Vzdušné síly a Síly výcviku a podpory.

*Integrovaný záchranný systém*¹ (dále jen IZS) je koordinovaný postup jeho složek při zabezpečování jejich připravenosti a při vykonávání činností a opatření souvisejících s poskytováním pomoci v tísni.

*Tísni*² se rozumí stav, při kterém je bezprostředně ohrožený život zdraví, majetek anebo životní prostředí a postižený je odkázaný na poskytnutí pomoci.

*Zásahem*³ se rozumí souhrn nezbytných úkonů a opatření záchranných složek IZS, které souvisí s neodkladným poskytnutím pomoci v tísni.

*Plánem poskytování pomoci*⁴ způsob aktivování a koordinování záchranných složek IZS vyslaných na zásah za účelem poskytnutí pomoci v tísni.

*Místem zásahu*⁵ se rozumí prostor, ve kterém záchranné složky IZS poskytují pomoc v tísni.

*Základní záchranné složky IZS*⁶ tvoří Hasičský a záchranný sbor, poskytovatelé záchranné zdravotní služby, kontrolní chemické laboratoře civilní ochrany, Horská záchranná služba, Báňská záchranná služba.

Mezi *ostatní záchranné složky IZS*⁷ patří také vyčleněné síly a prostředky Armády Slovenské republiky (od roku 2002 Ozbrojené síly Slovenské republiky) jejichž součástí je i Vojenská policie Ozbrojených sil Slovenské republiky.

*Krizová situace*⁸ je charakterizovaná bezprostřední hrozbou pro mír a bezpečnost státu anebo ústavních poměrů ohrožením životů, zdraví a majetku občanů v důsledku působení faktorů narušujících rovnováhu sil, stabilitu poměrů, vztahů, životních

¹ § 2 odst. 1 zákona č. 129/2002 Z.z. o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky

² § 2 odst. 2 písm a) zákona č. 129/2002 Z.z. o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky

³ § 2 odst. 2 písm b) zákona č. 129/2002 Z.z. o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky

⁴ § 2 odst. 2 písm c) zákona č. 129/2002 Z.z. o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky

⁵ § 2 odst. 2 písm d) zákona č. 129/2002 Z.z. o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky

⁶ § 8 odst. 1 zákona č. 129/2002 Z.z. o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky

⁷ § 9 odst. 1 písm a) zákona č. 129/2002 Z.z. o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky

⁸ Doktrína Vojenské policie Slovenské republiky 2006 (s.29)

podmínek. Též je definována jako období, po které je bezprostředně ohrožena anebo narušená bezpečnost státu. Ústavní orgány mohou po splnění podmínek ustanovených zvláštním předpisem na její řešení vyhlásit válku, vyhlásit válečný stav, výjimečný anebo nouzový stav.

4 VÝSLEDKY

Pro určení místa a úlohy Vojenské policie Armády České republiky a Vojenské policie Ozbrojených sil Slovenské republiky jsou vyhodnoceny současné normy a činnosti, které upravují postup jejich použití pro integrovaný záchranný systém. Součástí aplikovaného právního výkladu a verbálního hodnocení je komparace zákonných norem upravujících činnost integrovaného záchranného systému v jednotlivých státech. Při komparaci jsou použity informace ze srovnatelných zákonů jednotlivých států o Vojenské policii, zákonu o ozbrojených silách, zákonu o integrovaném záchranném systému a interní normativní akt stanovující použití a úkoly.

Vojenská policie Armády České republiky

Při mimořádné a krizové situaci může být nasazena Vojenská policie v souladu se zákonem č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii a další platnou legislativou, zákonem č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách a zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. V rámci díkce těchto tří zákonů byla vypracována Směrnice náčelníka Vojenské policie k policejní ochraně sil a prostředků AČR nasazených v rámci integrovaného záchranného systému, jejíž hlavním smyslem je stanovení podmínek a zásad pro nasazování sil a prostředků Vojenské policie při řešení mimořádných událostí a krizových situací. Opatření této směrnice vychází z ustanovení Směrnice NGŠ AČR k nasazování sil a prostředků AČR v rámci IZS a k plnění úkolů Policie České republiky. Vojenská policie jako součást ozbrojených sil ČR je zařazena mezi „ostatní složky IZS“, které jsou vyčleněnými silami a prostředků (dále SaP) ozbrojených sil. Vyčleněnými SaP ozbrojených sil se rozumí v tomto případě SaP určených vojenských záchranných útvarů, vojenských útvarů a vojenských zařízení, které jsou povinny poskytnout plánovanou pomoc na vyžádání. Mezi tyto síly a prostředky patří i Vojenská policie.

Vojenská policie Ozbrojených sil Slovenské republiky

Vojenská policie Ozbrojených sil Slovenské republiky může být použita pro integrovaný záchranný systém v souladu s platnou legislativou a na základě rozhodnutí ministra obrany Slovenské republiky. V současné době tvoří platný legislativní rámec zákon č. 124/1992 Z.z., o Vojenské policii, zákon č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách Slovenské republiky a zákon č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému. Dokument Doktrína Vojenské policie Slovenské republiky stanovuje postup nasazení Vojenské policie pro IZS, který je v legislativním rámci uvedených tří zákonů. Při zpracování dokumentu autoři vycházeli ze strategických dokumentů Slovenské republiky.

4.1 Vojenská policie Armády České republiky

4.1.1 Analýza zákona č. 124/1992 Sb. o Vojenské policii Armády České republiky

Zákon o Vojenské policii je hlavním závazným normativním aktem pro příslušníky Vojenské policie. Dokument je členěn na tři hlavy, v první hlavě je řešena působnost, úkoly a organizace Vojenské policie. Hlava druhá obsahuje povinnosti, oprávnění a prostředky vojenského policisty. V hlavě třetí jsou uvedeny společná a závěrečná ustanovení týkající se zejména vztahu k právnickým a fyzickým osobám, policii České republiky a obecní policii.

Zákon č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii byl přijat 5. března 1992 s účinností od 1. května 1992. Od té doby byly přijaty celkem tři novely zákona, poslední novela je účinná od 1. ledna 2006. Novelou byly přijaty vždy potřebná dílčí ustanovení, která byla nutné přijmout převážně v důsledku přijaté jiné legislativy. Dvakrát byla přímá novelizace a jednou nepřímá novelizace v zákoně č. 379/2005 § 16. Je nutné sdělit, že současná podoba zákona o Vojenské policii legislativně vyhovuje v působnosti vůči vojákům v činné službě.

Působnost Vojenské policie je řešena v § 2 zákona o VP, kde je stanovena působnost vůči:

- a) vojákům v činné službě,
- b) osobám, které se nacházejí ve vojenských objektech a v prostoru, kde probíhají vojenské akce, a dále vůči osobám, které páchají trestnou činnost či přestupky spolu s vojáky nebo proti vojenským objektům, vojenskému materiálu nebo ostatnímu majetku státu, s nímž hospodaří Ministerstvo obrany.

Zákon je nutno novelizovat ve smyslu funkčnosti činnosti příslušníka vojenské policie. Současná podoba působnosti Vojenské policie je nevyhovující z hlediska působnosti zákona vůči civilním osobám. Vzhledem k této překážce v důsledku působnosti nelze odpovídajícím způsobem vykonávat další oprávnění a úkoly plynoucí ze zákona tak, jak by bylo zapotřebí. Tato skutečnost se samozřejmě promítá nejenom do trestního nebo přestupkového řízení, ale i do kompletní činnosti, včetně plnění úkolů ve prospěch integrovaného záchranného systému, kde by jistě našla své uplatnění.

Plnění úkolů ve prospěch IZS lze v současné době umožnit na základě následujících ustanovení:

- a) **§ 3 odst. 3) zákona o VP**, kde jsou stanoveny další úkoly plněné Vojenskou policií, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána. Tímto je myšlen zejména zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky.
- b) **§ 38 zákona o VP**, který stanovuje spolupráci a plnění úkolů s policií České republiky. Obsah spolupráce, součinnosti a vzájemné vztahy upravuje smlouva.
- c) **§ 3 odst. 2) zákona o VP**, který stanovuje, že úkoly Vojenské policie při použití sil a prostředků Armády České republiky za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu stanoví Ministerstvo obrany. V případě nasazení pro integrovaný záchranný systém by však vyčleněné síly a prostředky byly řízeny Ministerstvem vnitra¹

¹ Zákon č. 239/2000 Sb., o IZS, § 4 odst. 8

Vzhledem ke specifické činnosti IZS a možnosti zapojení Vojenské policie **chybí jednoznačná právní úprava pro zapojení do IZS, přesto však současná právní úprava umožňuje plnit stanovené úkoly.**

4.1.2 Analýza zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky

Zákon o ozbrojených silách upravuje postavení, úkoly a členění ozbrojených sil České republiky, s účinností od 1. prosince 1999. Zákon je rozdělen do jedenácti částí a velice dobře odrážel tehdejší potřeby ozbrojených sil. Nejdůležitější ustanovení využitelná pro IZS jsou v třetí části.

V § 14 této části zákona jsou zpracovány úkoly armády, včetně plnění humanitárních úkolů, záchranných a likvidačních prací a plnění úkolů k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti.

Oprávněné použití armády k záchranným pracím a k likvidaci následků pohromy je uvedeno v § 15, § 16, § 17, § 18.

§ 19 se týká ustanovení použití vojenských záchranných útvarů. Provedenou reorganizací Armády České republiky k 1. říjnu 2008 došlo k zásadním změnám v organizaci záchranných útvarů a k jejich snížení počtů možných zasahujících příslušníků a techniky.

Pro Vojenskou policii Armády České republiky jsou z hlediska využití pro použití při mimořádné a krizové situaci a pro integrovaný záchranný systém nejdůležitější rovněž ustanovení § 15, § 16, § 17, § 18, § 19. Tak jak vyplývá z předchozích kapitol, Vojenská policie se z praktického hlediska podílí na dvou hlavních úkolech:

- policejní ochrana sil a prostředků AČR,
- podíl na odstraňování jiného hrozícího nebezpečí za použití techniky s nezbytnou obsluhou.

Lze konstatovat, že činnost Vojenské policie zde není jednoznačně vymezena. Její složky jsou rovnocennými partnery stejných složek Policie České republiky, což každodenně dokazují v praxi, a proto je potřeba s tímto faktem do budoucna počítat.

4.1.3 Analýza zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

Zákon o integrovaném záchranném systému podle § 1 stanovuje předmět úpravy, vymezuje integrovaný záchranný systém, jeho složky a jejich působnost, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu¹, nebo-li krizových stavů.

Zákon je výborně připravený a funkční při běžných mimořádných situacích. Podle § 4 odst. 2 zák. č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému jsou ostatními složkami vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil. Mezi tyto vyčleněné síly a prostředky patří i Vojenská policie. Tyto vyčleněné síly a prostředky poskytují při záchranných a likvidačních pracích stejně tak jako ostatní složky IZS plánovanou pomoc na vyžádání v souladu s § 21 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému.

Podle § 20 odst. 1 téhož zákona Ministerstvo vnitra vyžaduje pomoc podle ústředního poplachového plánu IZS prostřednictvím operačního a informačního střediska Generálního ředitelství hasičského záchranného sboru; pomocí se pro účely tohoto zákona rozumí poskytnutí sil, věcných prostředků nebo činností složek IZS pro účely záchranných a likvidačních prací, v případě ostatních složek integrovaného záchranného systému se takto realizuje plánovaná pomoc na vyžádání v souladu s § 21 zákona o IZS².

Podle § 21 odst. 2 písm. d) zákona o IZS jsou povinny poskytnout plánovanou pomoc na vyžádání ostatní složky integrovaného záchranného systému uvedené v § 4 odst. 2, čímž se rozumí poskytnutí pomoci předem dohodnutým písemným způsobem ostatními složkami integrovaného záchranného systému, tedy i vyčleněné SaP

¹ § 1 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

² § 20 odst.1 zák. č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

ozbrojených sil. Tímto ustanovením je zamýšleno použití všech vyčleněných sil a prostředků včetně Vojenské policie, zahrnutých do hotovostního systému AČR.

Jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách, zejména rozvíjející se terorismus, který se nezadržitelně přibližuje k našim státním hranicím, a zbraně hromadného ničení jsou schopny tento systém rozkolísat způsobem, na který nebudeme připraveni.

Podle § 4 odst. 1 jsou základními složkami IZS Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, zdravotnická záchranná služba a policie České republiky. V § 1 je mimo jiné stanovena povinnost státních orgánů se připravovat na mimořádné události a krizové stavy. Všechny uvedené základní složky jsou schopny být aktivovány v řádu sekund a dojezd na místo mimořádné události jsou schopny provést do několika málo minut. Oproti tomu *ostatní složky uvedené v § 4 odst. 2 mají akceschopnost přinejmenším několik minut až několik hodin*, ve větším rozsahu i několik dnů. Je nutné si uvědomit, že i ostatní složky integrovaného záchranného systému, konkrétně **Vojenská policie disponuje jednotkami, které jsou schopny pro bezpečnost České republiky být větším přínosem a její akceschopnost je srovnatelná v mnohých případech se základními složkami IZS. Nemusí se vždy jednat o jednotky, které zabezpečují veřejný pořádek, ale může jít např. o policejní orgány, pyrotechnickou službu aj.**

4.1.4 Analýza Směrnice náčelníka Vojenské policie k policejní ochraně sil a prostředků AČR nasazených v rámci integrovaného záchranného systému

Činnost Vojenské policie při řešení mimořádných událostí a krizových situací je velice dobře a podrobně zpracována prováděcí „Směrnice náčelníka Vojenské policie k policejní ochraně sil a prostředků Armády České republiky nasazených v rámci integrovaného záchranného systému“. Směrnice byla zpracována v roce 2010 v rámci díky zákonných ustanovení zákona č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii, zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách a zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném

záchranném systému. Zapojení Vojenské policie do činnosti IZS je možné pouze na základě zákonných ustanovení, které ho umožňují.

Vojenská policie může být v souvislosti s mimořádnou a krizovou situací nevojenského charakteru použita:

- k policejní ochraně SaP AČR provádějících záchranné práce a likvidace následků pohromy nebo při jiných závažných situacích ohrožující životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí v souladu s § 15-17 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR, tedy při použití armády k záchranným pracím a k likvidaci následků pohromy,
- k policejní ochraně SaP AČR při plnění humanitárních úkolů civilní ochrany podle § 19 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR, tedy při použití vojenských záchranných útvarů,
- k odstraňování jiného hrozícího nebezpečí podle § 18 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR. Tímto ustanovením je myšleno použití techniky vojenské policie s nezbytnou obsluhou, kdy příslušné orgány nemají potřebnou techniku k odstranění takového ohrožení.

Vojenská policie bude plnit níže uvedené úkoly při řešení mimořádných a krizových situací v souladu s platnou právní legislativou:

- zabezpečení vlastních úkolů VP – část sil Vojenské policie bude nasazena k posílení jednotlivých útvarů Vojenské policie při plnění úkolů policejní ochrany, na základě konkrétní vzniklé situace,
- úkoly ve prospěch určených útvarů AČR tzn., že část sil bude připravena plnit úkoly ve prospěch nasazených SaP AČR v rámci řešení dané mimořádné nebo krizové situace. Při plnění úkolů ve prospěch určených útvarů AČR jsou hlavními úkoly VP:
 - doprovodit dekontaminační odřady a úkolová uskupení z míst stálé dislokace do jednotlivých míst jejich nasazení, včetně dekontaminačních míst,

- v součinnosti s PČR zabezpečit policejní ochranu osob, vojenské techniky a materiálu a dohlížet na dodržování pořádku a kázně v prostorech činnosti dekontaminačních odřadů a úkolových uskupení,
- dle kapacitních možností a charakteru vzniklé situace zajišťovat doprovody kolon vojenské techniky přepravující osoby určené k plnění úkolů PČR při haváriích na jaderných elektrárnách,
- na vyžádání plnit další úkoly policejní ochrany dle technických a kapacitních možností s ohledem na závažnost situace.

Uvedené úkoly je možné plnit za využití opory ustanovení v § 3 a § 38 zákona č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii, § 21 zákona č. 239/2000Sb., o Integrovaném záchranném systému, § 15-19 zákona o Ozbrojených silách č. 219/1999 Sb.

Příslušníci vojenské policie jsou pravidelně proškolení v oblasti řešení mimořádných událostí a krizových situací a to jak teoreticky, tak v praktické rovině při pořádání cvičení za účasti složek IZS. Znalosti příslušníků jsou na vysoké úrovni, jejich materiální a technické vybavení umožňuje jejich nasazení po dobu delší než jeden den. Vozidlový park prošel významnou změnou, zastaralé kusy techniky byly nahrazeny moderními kusy. Vojenská policie disponuje jak moderními osobními vozidly určenými pro jízdu mimo terén, tak rovněž vozidly s dobrou prostupností v terénu, např. vozidla Tatra T 815, T 810.

Při hodnocení činnosti Vojenské policie, je nutné si uvědomit, že Vojenská policie je předurčena k širokému spektru jiných úkolů vyplývajících ze zákona o VP, které plní každodenně na vysoké profesionální úrovni. Část příslušníků plní úkoly v zahraničních misích. Z uvedených ustanovení vyplývá, že činnost v rámci integrovaného systému není primární činností. Přesto zhodnotím-li zákonná ustanovení, rozsah plnění úkolů ve prospěch IZS, každodenní prováděnou praktickou činnost, vycvičenou a znalost příslušníků, připravenost k plnění úkolů, úroveň technického vybavení, vozový park, dojde k závěru, že potenciál využití Vojenské policie Armády České republiky pro IZS by měl být na jiné, rozhodně vyšší úrovni. Zcela jistě zde chybí předurčená jednotka

4.1.5 Úkoly a možnosti jednotlivých služeb Vojenské policie AČR

Vojenská policie se vnitřně člení na:

- službu odhalování a dokumentace trestné činnosti,
- dopravní, pořádkovou a ochrannou službu,
- pyrotechnickou službu,
- kynologickou službu.

Služba odhalování a dokumentace trestné činnosti

Služba odhalování a dokumentace trestné činnosti je metodicky řízena Odborem odhalování a dokumentace trestné činnosti Hlavního velitelství VP Praha.

Mezi její hlavní úkoly patří zejména:

- odhalování a objasňování trestných činů a zjišťování jejich pachatelů,
- odhalování a objasňování přestupků a zjišťování jejich pachatelů,
- vyhodnocování bezpečnostní situace a přijímání opatření k předcházení protiprávního jednání v ozbrojených silách a resortu MO,
- pověření příslušníci konají řízení o trestných činech jako policejní orgány,
- pátrání po vojácích a vojenském materiálu.

Specializovaným pracovištěm pro kriminalistické zkoumání je oddělení kriminalistických technik a expertiz.

Dopravní, pořádková a ochranná služba

Dopravní, pořádková a ochranná služba (dále jen DPOS) představuje druhou, vývojově mladší, složku Vojenské policie. Její vznik je datován rokem 1999, do této doby působily její jednotlivé složky odděleně.

Tato služba je metodicky řízena Odborem dopravní, pořádkové a ochranné služby Hlavního velitelství VP, jemuž přísluší zejména provádění analytických činností a vytváření koncepce rozvoje DPOS. Dále zajišťuje řízení policejního zabezpečení

armádních akcí a řízení policejní ochrany vyčleněných objektů, určených osob a vojenských letadel.

Na úrovni jednotlivých velitelství působí oddělení dopravní a pořádkové služby, která zajišťují plnění úkolů DPOSI na přiděleném teritoriu. Zejména provádějí dohled nad bezpečností silničního provozu vozidel ozbrojených sil, realizují doprovody a ochranu vojenského materiálu a zabezpečují určené vojenské akce. Vedle výše uvedených oddělení jsou zde dislokována i pohotovostní oddělení, která zabezpečují nepřetržitou pohotovost určených sil a prostředků k okamžitému zásahu na kterémkoliv místě republiky.

Na úrovni Velitelství ochranné služby VP Praha dále působí:

- oddělení ochrany objektů,
- oddělení ochrany a doprovodů a oddělení ochrany osob,
- oddělení ochrany letadel.

Samostatnou součástí představují oddělení ochrany ministra obrany.

Pyrotechnická služba

Pyrotechnická služba realizuje výkon pyrotechnické činnosti při nálezech munice, výbušnin a nástražných výbušných systémů a výkon pyrotechnického zabezpečení formou prohlídek osob, budov, techniky a věcí. Dále zabezpečuje odbornou přípravu v oblasti pyrotechnické činnosti.

Kynologická služba

Kynologickou službu využívají pro podporu své činnosti příslušníci výše uvedených služeb. Mezi její hlavní úkoly patří zejména zajišťování pořádkových akcí, protidrogová prevence, pyrotechnické prohlídky, ale také výcvik psůvodů a služebních psů.

4.1.6 Úkoly a možnosti Vojenské policie při řešení mimořádných událostí v rámci AČR, hotovostní systém Vojenské policie

Pro řešení mimořádných událostí v rámci AČR a v působnosti zákona č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii, v platném znění je u VP vytvořen hotovostní systém, který umožňuje:

- 1) řešení mimořádných událostí v resortu obrany,
- 2) řešení nápadu trestné činnosti na daném teritoriu,
- 3) kontrolní a preventivní činnost u vojenských útvarů a zařízení.

V pracovní době plní jednotlivé služby VP svoje předurčené funkce a lze je ihned operativně využít pro plnění výše uvedených úkolů. Hotovostní systém je tedy prioritně určen pro plnění úkolů v mimopracovní době. Je tvořen následujícími SaP nasazovanými dle charakteru ohrožení chráněných zájmů a potřeb AČR.

Síly a prostředky vyčleňované do hotovostního systému VP v rámci jednoho teritoriálního velitelství VP:

1) Stálý operační dozorčí

Stálý operační dozorčí zejména:

- přijímá oznámení o podezření ze spáchání protiprávního jednání v rozsahu působnosti VP
- řídí a koordinuje nasazování SaP VP

2) Výjezdová skupina VP

Výjezdová skupina ve složení čtyř příslušníků VP (3x pověřený policejní orgán, 1x příslušní DPOSl) zejména:

- řeší nápad trestné činnosti v rozsahu působnosti zákona č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii, v platném znění a
- mimořádné události v rámci AČR.

3) Skupina rychlého zásahu

Skupina rychlého zásahu se skládá z velitele skupiny, spojaře, pyrotechnika, odstřelovače, vyjednaváče, zdravotníka a dvou řidičů pancéřovaných vozidel. Je určena zejména:

- k provedení rychlého a účinného zásahu proti narušitelům ve vojenských objektech,
- k zabezpečení plnění mimořádných úkolů policejní ochrany ozbrojených sil,
- k doprovodům transportů s nebezpečným nákladem a doprovodům kolon vozidel,
- k zabezpečení prostoru při hromadných haváriích nebo živelných pohromách, při podpoře nasazení dalších složek ozbrojených sil ČR v součinnosti s integrovaným záchranným systémem ČR,
- k zabezpečení prostoru vojenských leteckých nehod, pátrání po havarovaném vojenském letadle,
- k zabezpečení ochrany vojenských objektů při zhoršené bezpečnostní situaci.

4) Hotovostní psovod se psem na výbušniny

- provádí zejména pyrotechnické prohlídky osob, budov, techniky a věcí

5) Hotovostní pyrotechnická skupina

Hotovostní psovod a hotovostní pyrotechnická skupina plní úkoly zejména:

- při oznámení o uložení nástražného výbušného systému,
- při oznámení výskytu podezřelé listovní zásilky,
- při nálezů munice či její části,
- přijímají opatření v rámci postupu při pátrání po munici pocházející z trestné činnosti popř. po munici, nad kterou ztratilo MO dočasně kontrolu v důsledku leteckých nehod či nehod techniky přepravující munici,
- v rámci preventivních akcí a kontrol.

4.2 Vojenská policie Ozbrojených sil Slovenské republiky

4.2.1 Analýza zákona č. 124/1992 Z.z., o Vojenské policii

S ohledem na vývoj zákona č. 124/1992 Z.z., o Vojenské policii, který byl z historického hlediska do 31. prosince 1992 platný pro tehdejší území celé Československé federativní republiky. Významnější posun byl proveden první novelizací v roce 2002 a po vstupu Slovenské republiky do NATO provedenou druhou novelizací zaznamenal zákon významné změny především směrem k trestnímu řízení a organizační struktuře. **Jeho současný obsah je velice podobný zákonu o Vojenské policii Armády České republiky.**

Přes provedené úpravy však v zákoně *chybí jednoznačné stanovisko k plnění úkolů ve prospěch Integrovaného záchranného systému Slovenské republiky.* Působnost Vojenské policie je stanovena v § 2 zák. č. 124/1992 Z.z., o VP, kde je stanoveno, že působnost se vztahuje na:

- a) vojáky a zaměstnance ministerstva obrany při plnění služebních úkolů, které stanoví ministr obrany Slovenské republiky,
- b) osoby, které se nacházejí ve vojenských objektech, prostoru a na místech, kde probíhají vojenské akce,
- c) osoby, které páchají trestnou činnost nebo přestupky spolu s vojáky nebo proti majetku státu, který spravuje nebo užívá ministerstvo obrany, ve vojenských objektech, prostoru a na místech, kde probíhají vojenské operace nebo vojenské akce.

Použití vyčleněných sil a prostředků Vojenské policie ozbrojených sil Slovenské republiky pro plnění úkolů v integrovaném záchranném systému je možné v souladu s § 3, odst. 1, písm. p) zák. č. 124/1992 Z.z., o Vojenské policii, kde je stanoveno, jaké úkoly může VP plnit podle § 4 odst. 4) zák. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách Slovenské republiky.

Z téhož ustanovení vyplývá, že Vojenská policie může plnit další úkoly, které stanoví ministr obrany Slovenské republiky. Tato klauzule uvedená v zákoně svým obsahem je velice zajímavá z praktického hlediska, neboť nelze dopředu určit, které případné úkoly Vojenská policie může plnit. V každém případě se bude jednat o úkoly v rámci zákonných norem.

Podobně jako zákon o Vojenské policii Armády České republiky není ani v tomto zákoně zohledněn rychle se vyvíjející trend terorismu, který je součástí Evropy a mimořádná událost či krizová situace tohoto charakteru je zárukou spuštění integrovaného záchranného systému. V horizontu několika let bude potřeba zcela jistě tuto otázku řešit a rovněž ozbrojené síly Slovenské republiky budou v otázce bezpečnosti sehrávat důležitější roli.

4.2.2 Analýza zákona č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách Slovenské republiky

Také Slovenská republika po ukončení platnosti Varšavské smlouvy po roce 1989, provedla rozsáhlé změny ozbrojených sil, které z větší části byly ukončeny k 1. dubnu 2004 vstupem Slovenské republiky do NATO.

Zákon o ozbrojených silách Slovenské republiky účinný od 25. června 2002, prodělal několik významných novel, naposledy k 1. 1. 2008. Zákon o ozbrojených silách Slovenské republiky upravuje postavení základních složek ozbrojených sil Slovenské republiky. Jednou z hlavních povinností je podílet se na plnění úkolů v době výjimečného, anebo nouzového stavu, při kterém jsou ohroženy životy a zdraví osob nebo majetek a při odstraňování jeho následků¹, tedy v souladu s integrovaným záchranným systémem.

Úloha a použití ozbrojených sil podle § 4 jsou zpracovány po obsahové stránce velice dobře.

Použití Vojenské policie pro integrovaný záchranný systém je umožněno s odkazem na § 4, odst. 10, kde se hovoří o tom, že postup Vojenské policie upravuje

¹ Zákon č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách, § 4, odst.2

zvláštní zákon, kterým je myšlen zákon o Vojenské policii. Podle mého názoru by si tato složka zasloužila díky své činnosti daleko větší pozornosti při provedení další novely.

4.2.3 Analýza zákona č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky

Zákon č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky byl schválen 15. února 2002. Upravuje organizaci integrovaného záchranného systému, působnost a úkoly orgánů státní správy a záchranných složek v rámci integrovaného záchranného systému, práva a povinnosti obcí a jiných právnických osob, fyzických osob oprávněných k podnikání a ostatních fyzických osob při koordinaci činností souvisejících s poskytováním pomoci při bezprostředním ohrožení života, zdraví, majetku anebo životního prostředí¹.

Zákon charakterizuje integrovaný záchranný systém jako koordinovaný postup jeho složek při zabezpečování jejich připravenosti a při vykonávání činností a opatření souvisejících s poskytováním pomoci v tísni².

V integrovaném záchranném systému působí Ministerstvo vnitra Slovenské republiky, krajské úřady a záchranné složky. Výkonnými součástmi IZS jsou záchranné složky, které se člení na základní záchranné složky³,

- Hasičský a záchranný sbor,
- poskytovatelé záchranné zdravotní služby,
- kontrolně chemické laboratoře civilní ochrany,
- Horská záchranná služba,
- Báňská záchranná služba,

ostatní záchranné složky⁴, kterými jsou,

¹ Zákon č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky, § 1

² Zákon č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky, § 2 odst. 1

³ Zákon č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky, § 8

⁴ Zákon č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky, § 9

- Armáda Slovenské republiky,
- obecní (městské) hasičské sbory,
- závodní hasičské útvary,
- závodní hasičské sbory,
- pracoviště vykonávající státní dozor anebo činnost podle vnitřních předpisů,
- obecní policie,
- útvary Železniční policie,
- Slovenský červený kříž,
- Jiné právnické osoby a fyzické osoby, jejichž předmětem činnosti je poskytování pomoci při ochraně života, zdraví a majetku.

Útvary policejního sboru Slovenské republiky se podílejí na poskytování neodkladné pomoci v tísni v rozsahu úkolů Policejního sboru na základě pokynu operačního střediska policejního sboru¹.

Základní záchranné složky vykonávající svoji činnost v souladu se svým zaměřením a posláním podle osobních předpisů, přičemž jejich odborná činnost působením v integrovaném záchranném systému je nedotčená.

Uspořádání IZS je postavené na krajském principu. Koordinační střediska, základní záchranné složky a vytipované ostatní záchranné složky tvoří strukturu IZS. Na území každého kraje v určených zásahových obvodech působí Hasičský a záchranný sbor, záchranná zdravotní služba a policejní sbor. Kontrolní chemické laboratoře civilní ochrany, Bánská záchranná služba, Horská záchranná služba a Letecká zdravotní záchranná služba vykonávají svoji činnost zpravidla na území krajů, do kterých zasahuje vymezení jejich působnosti anebo jejich zásahový obvod.

Ostatní záchranné složky integrovaného záchranného systému tvoří subjekty, jejichž potenciál je využitelný na poskytování pomoci v tísni. V principu se jedná o složky, které poskytují pomoc jen v případě, že jsou pro tento účel vyzvány. Při

¹ Zákon č. 129/2002 Sb., o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky, § 9a

poskytování pomoci v tísni jsou využívány hlavně havarijní služby energetických závodů, odtahové a vyprošťovací služby v dopravě. Využívání potenciálu dalších ostatních záchranných složek v širším měřítku se uvažuje jen v případech mimořádných událostí¹.

Ve struktuře integrovaného záchranného systému jsou koordinační střediska určujícím organizačním prvkem. Jejich činnost v působnosti krajských úřadů zabezpečují odbory krizového řízení krajských úřadů. Úkolem koordinačních středisek je zabezpečovat koordinaci činností záchranných složek IZS při poskytování neodkladné pomoci v tísni a při realizaci úkolů a opatření po vyhlášení mimořádné situace² anebo jiné krizové situace, poskytující součinnost krizovému štábu.

Příjem tísňového volání na území Slovenské republiky je v současné době uskutečňovaný prostřednictvím veřejné telefonní sítě na čísla tísňového volání 150 u hasičského a záchranného sboru, 155 u záchranné zdravotní služby, 158 u Policejního sboru a na lince tísňového volání 112 na koordinačních střediscích, kdy toto číslo bylo zřízeno od 1. 7. 2003.

V souladu s aktuálními potřebami krizového řízení, integrovaného záchranného systému, civilní ochrany obyvatelstva, civilního nouzového plánování a ochrany kritické infrastruktury se v uplynulém období aktivně podílelo Ministerstvo zdravotnictví SR a Ministerstvo dopravy pošt a telekomunikací. Účast Ministerstva dopravy, pošt a telekomunikací SR se projevuje zejména v oblasti řešení zavedení systému celoevropského palubního tísňového volání eCall v podmínkách Slovenské republiky³.

IZS SR prošel významnými změnami v roce 2005, kdy došlo na základě novelizace zákona o integrovaném záchranném systému k přehodnocení a jinému složení základních záchranných složek IZS. Od roku 2005 má Policejní sbor Slovenské republiky specifické postavení v IZS. Mezi základní záchranné složky byla zařazena

¹ Zákon č. 42/1992 Z.z., o civilní ochraně obyvatelstva Slovenské republiky (§ 3, odst. 2)

² Zákon č. 42/1992 Z.z., o civilní ochraně obyvatelstva Slovenské republiky (§ 3, odst. 1)

³ Ministerstvo vnitra SR, Zaměření činnosti ministerstev, ostatních ústředních orgánů státní správy, s. 3

Horská záchranná služba, která před tímto datem byla zařazena mezi ostatní záchranné složky IZS.

Použití Vojenské policie, potažmo Armády Slovenské republiky, jako ostatní záchranné složky integrovaného záchranného systému je legislativně umožněno **v souladu s § 9, odst. 1, písm a) zák. č. 129/2002 Z.z.**, o integrovaném záchranném systému. Vojenská policie je začleněna podle uvedeného paragrafového znění mezi Ozbrojené síly Slovenské republiky, které jsou začleněny mezi ostatní záchranné složky.

Další § 9, odst. 2, zák. č. 129/2002 Z.z., o IZS rozvádí organizaci použití ostatních záchranných jednotek.

Velmi důležité ustanovení § 9, odst. 3 zák. č. 129/2002 Z.z., o IZS výslovně uvádí, že působením ostatních složek v IZS, tedy i Vojenské policie, není dotknuto jejich postavení a úkoly stanovené vnitřními právními předpisy¹.

Vzrůstající riziko ohrožení života zdraví, majetku nebo životního prostředí způsobené nárůstem havárií a živelných pohrom, anebo následkem potenciální hrozby teroristického ohrožení si vyžaduje systémovou změnu v poskytování pomoci záchrannými složkami. Tento význam systémové změny bude zejména v případech, kdy mimořádná událost či krizová situace nebude zvládnutelná běžnými prostředky IZS.

4.2.4 Analýza Doktríny Vojenské policie Ozbrojených sil Slovenské republiky

Doktrína Vojenské policie vychází ze strategických dokumentů Slovenské republiky tak, aby byly v maximální možné míře dodrženy standardy a postupy Vojenské policie NATO.

Činnost Vojenské policie Slovenské republiky pro integrovaný záchranný systém je obecně zakotvena v doktríně Vojenské policie. Doktrína Vojenské policie patří mezi hlavní doktríny v systému doktrín zpracovávaných v rezortu obrany a jejím účelem je poskytnout návody pro efektivní využití potenciálu Vojenské policie.

¹ Zákon. č. 124/1992 Z.z., o Vojenské policii

Přestože činnost Vojenské policie pro integrovaný záchranný systém je nezastupitelná, chybí výraznější a jednoznačně stanovené postupy pro řešení mimořádné události a krizové situace.

V souladu s platnou legislativou a na základě rozhodnutí ministra obrany Slovenské republiky v současné době tvoří platný legislativní rámec zákon č. 124/1992 Z.z., o Vojenské policii, zákon č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách Slovenské republiky a zákon č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému. Dokument Doktrína Vojenské policie Slovenské republiky stanovuje postup nasazení Vojenské policie pro IZS, který je v rámci těchto tří zákonů. Nasazení Vojenské policie pro integrovaný záchranný systém lze konkrétněji využít při humanitárních operacích, pomoci při katastrofách, pátrání a záchraně, evakuaci civilního obyvatelstva, pomoci a podpoře poskytované ozbrojenými silami civilním orgánům v případě výjimečného stavu, stavu nouze, anebo v mimořádných situacích, které můžeme zařadit mezi nevojenské akce a operace. Jsou to operace, anebo akce za účasti složek OS SR a vojenské policie, při kterých poskytují pomoc obyvatelstvu, orgánům veřejné moci v reakci na krizové situace vyvolané nevojenskými hrozbami jako jsou přírodní katastrofy, havárie, narušení veřejného pořádku, když jsou ohroženy lidské životy, majetkové a kulturní hodnoty, a když síly a prostředky zodpovědných orgánů na jejich řešení nestačí.

V těchto uvedených operacích Vojenská policie v souladu s mezinárodními závazky, na území SR s platnými zákony na základě rozhodnutí státních orgánů a ministra obrany SR na řešení těchto situací vyčleňuje samostatně nebo ve spolupráci s vyčleněnými jednotkami OS SR, jinými orgány a výkonnými prvky začleněnými do bezpečnostního systému státu předurčené síly a prostředky na vykonávání záchranných prací, pátracích a pomocných akcí, ochranu veřejného pořádku, kontrolu režimu na státní hranici a dopravních trasách, střežení objektů, staveb, ochranu veřejného majetku, na doplnění kapacit záchranných a civilních orgánů. Část sil a prostředků vojenské policie může asistovat orgánům Ministerstva vnitra a Policejního sboru Slovenské republiky a být tak začleněná do integrovaného záchranného systému.

4.3 Porovnání činnosti Vojenské policie Armády České republiky a Ozbrojených sil Slovenské republiky v rámci integrovaného záchranného systému

Komparace jednotlivých zákonných ustanovení o činnosti Vojenské policie Armády České republiky a ozbrojených sil Slovenské republiky dokumentuje porovnání. Součástí komparace jsou jejich organizace, zapojení a legislativa, která umožňuje nasazení a činnost v rámci integrovaného záchranného systému jednotlivých států.

Na území České republiky a Slovenské republiky má nezastupitelnou roli integrovaný záchranný systém. Má nejen stejný název, ale stejný význam, smysl a myšlenku, a to především ochranu života, zdraví člověka, jeho majetek a životní prostředí.

V obou státech integrovaný záchranný systém má stejný princip základních složek a ostatních složek. V obou státech však složení není stejné, v názvech se druhy složek liší minimálně, spíše jde o teritoriální zvyklost. IZS SR prošel významnými změnami v roce 2005, kdy došlo k přehodnocení a jinému složení základních záchranných složek IZS. Od roku 2005 má Policejní sbor Slovenské republiky specifické postavení v IZS. Mezi základní záchranné složky byla zařazena Horská záchranná služba.

Základními složkami IZS v České republice jsou Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, zdravotnická záchranná služba a Policie České republiky.

Mezi základní záchranné složky Integrovaného záchranného systému Slovenské republiky patří Hasičský a záchranný sbor, poskytovatelé záchranné zdravotní služby, kontrolní chemické laboratoře civilní ochrany, Horská záchranná služba, Báňská záchranná služba. **Útvary policejního sboru Slovenské republiky nejsou zařazeny mezi základní ani ostatní záchranné složky**, v integrovaném záchranném systému mají specifické postavení a jejich činnost je rovněž nezastupitelná.

Ozbrojené síly, jejichž součástí je v obou státech Vojenská policie, jsou zařazeny mezi ostatní složky integrovaného záchranného systému.

Lze konstatovat, že Vojenská policie obou států má podobnou strukturu, členění na základě teritoriálního principu je shodné. Právní základ obou složek je, vzhledem ke společné federaci, kdy v roce 1992 vznikl zákon o Vojenské policii, téměř totožný s minimálními rozdíly. Malé rozdíly, podle dostupných neutajovaných materiálů jsou ve specifikaci plněných úkolů.

Použití a úkoly Vojenské policie AČR jsou stanoveny v platné Směrnici náčelníka Vojenské policie k policejní ochraně SaP AČR nasazených v rámci IZS s omezujícími podmínkami působnosti podle zákona č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii a možných plněných úkolů podle zákona č. 219/1999 Sb., o Ozbrojených silách České republiky.

Použití a úkoly Vojenská policie Ozbrojených sil Slovenské republiky podle dostupných neutajovaných informací lze plnit podle zákona č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách a případně plnit úkoly, které stanoví ministr obrany Slovenské republiky rovněž s omezujícími podmínkami působnosti zákona č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii. Použití a úkoly jsou specifikovány v Doktríně Vojenské policie. V případě nasazení v civilním prostředí může být Vojenská policie použita v souladu se zákonem č. 321/2002 Sb., o ozbrojených silách Slovenské republiky.

Z uvedeného vyplývá, že **Vojenská policie obou států je součástí ozbrojených sil, není primárně předurčena na plnění úkolů v civilním prostředí, ale za podmínek výše uvedených její nasazení možné je. Ze zákonných ustanovení vyplývá, že nasazení jednotek se v současné době využije v souvislosti s mimořádnou událostí nebo krizovou situací většího rozsahu.**

Vývoj současné bezpečnostní reality na území obou států vede ke konstatování, že výrazně převládají nevojenské hrozby nad vojenskými. Potřeba řešení mimořádných událostí a případných krizových situací je trvale vysoká, ale zejména v civilním prostředí. Schopnosti Vojenské policie AČR i Ozbrojených sil Slovenské republiky vytvářejí podmínky k jejich operativnímu využití pro vybrané výkony pro účely IZS. Takovou myšlenku by mohla naplnit například **předurčená jednotka Vojenské policie**, která by byla schopna poskytnout okamžitou pomoc základním složkám IZS.

Vedle zákonných bariér je nezbytné diskutovat rozsah možných plněných úkolů a spolehlivost vůči potřebám operačních a informačních středisek IZS.

Vojenské policie obou států a dalších členů NATO pořádají společná cvičení, na kterých jsou řešeny různé modelové situace. Tyto situace jsou však přizpůsobovány činností v zahraničních misích, kterých se Česká republika i Slovenská republika účastní. Při pohledu na mapu a při znalosti současné politické situace lze odvodit, že obě republiky nebudou středem Evropy pouze pro turistický ruch, ale rovněž pro tranzit nelegální přepravy osob, zboží, zbraní a drog. Přehlížet není možné ani skutečnosti, které potvrdily, že na v těchto státech pobývaly v minulosti osoby, které jsou v současné době spojovány se světovým terorismem.

Cílem bezpečnostních systémů obou států, v souladu s filozofií zákonů, by mělo být využití všech schopností základních a ostatních složek IZS pro úspěšné zvládnutí mimořádných událostí i krizových stavů. K tomu však nejsou dosud splněny potřebné zákonné předpoklady.

5 DISKUSE

5.1 *Vojenská policie Armády České republiky*

5.1.1 *Diskuse k hypotéze č. 1*

V kapitole 2.2 byla uvedena hypotéza č. 1: „Zdroje Vojenské policie Armády České republiky při řešení mimořádné a krizové situace v integrovaném záchranném systému České republiky jsou plně využívány“.

Zdroje Vojenské policie AČR jsou popsány v kapitolách 3.2.1, 3.2.1.1, 3.2.1.2, 3.2.1.3, 3.2.1.4 této diplomové práce. Použití Vojenské policie AČR pro řešení mimořádné události nebo krizové situace se uskutečňuje v souladu s právními podmínkami, které jsou zpřesněny v kapitole 4.1, 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3 a 4.1.4, úkoly a možnosti jednotlivých služeb zejména pak v kapitole 4.1.5, 4.1.6 a návrh na vytvoření předurčené jednotky Vojenské policie v kapitole 4.3., který rovněž znamená vyjádření osobního přesvědčení, že existují cesty ke zlepšení současného stavu využití Vojenské policie pro IZS.

Vzrůstající riziko ohrožení života, zdraví, majetku anebo životního prostředí způsobené nárůstem havárií, živelných pohrom, ale i následkem vyšší potenciální hrozby teroristického ohrožení, by mohlo vyvolat požadavek na systémovou změnu v poskytování pomoci složkami integrovaného záchranného systému. Tato změna by se měla zaměřit na vyšší zajištění ochrany obyvatelstva v případě nevojenských krizových situací, kterými jsou ochrana před terorismem a organizovaným zločinem, případně ochrana před negativními důsledky migrací, ochrana životního prostředí včetně oblasti, která zatím na území České republiky nebyla aktuální a to zemětřesení, ochrana před účinky havárií na jaderných zařízeních. Zvýšila se rizika hrozby hromadné nákazy osob nebo zvířat. Do plnění úkolů IZS ve vyjmenovaných oblastech je možné s větším důrazem a nasazením zapojit ozbrojené síly včetně Vojenské policie. V souvislosti s reorganizačními změnami ozbrojených sil v roce 2008 převládá při diskuzích o problémech spojených s IZS názor, že AČR se spíše odvrací od řešení problémů spojených s touto činností a větší břemeno nechává Ministerstvu vnitra, které je za

fungování IZS odpovědné. Přestože se území České republiky doposud nestalo cílem teroristického útoku, riziko jeho možného uskutečnění se zvyšuje. Jistě to je i důsledek účasti České republiky na podpoře v celosvětovém boji proti terorismu, reprezentovaný zahraničními vojenskými misemi v minulosti na území Irácké republiky a v současné době na území Afghánistánu, jejichž vznik je datován po 11. září 2001, tedy po teroristickém útoku v USA. Již právě z tohoto důvodu by se měly Ozbrojené síly více angažovat v zajištění bezpečnosti České republiky jako celku a podílet se větším dílem při přípravě na mimořádné události a krizové situace, být připraveny ve větším počtu na pomoc při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu krizových stavů.

Tyto výše uvedené nastíněné problémy jsou důvodem k zamyšlení. Vždyť sebemenší výpadek elektrického proudu, odstavení dodávek tepla nebo vody, krátkodobý nedostatek potravin či jejich náznaky mohou vyvolat až hysterické reakce, které bezpochyby vyústí ve spuštění integrovaného záchranného systému a pokud nebude Česká republika na tento stav odpovídajícím způsobem připravena, může dojít k absolutnímu kolapsu.

5.1.2 Návrh na zlepšení současného stavu

K posílení bezpečnostního systému České republiky může přispět větší měrou i Vojenská policie Armády České republiky. Je možné využít potenciál, tedy možnosti větším dílem, než je tomu v současnosti. K přizpůsobení mnou navržených změn bude nutné provést legislativní změny zákona č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii, zákona č. 219/1999 Sb., o Ozbrojených silách České republiky a zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému.

V praktické rovině musíme nejdřív vymezit možnosti a zdrojový rámec příslušníků vojenské policie. Při řešení krizového stavu, ale i při běžné mimořádné události je nutné vždy počítat s inventurou sil. Tato inventura se v praxi provádí tak, že se vyčlení síly a prostředky na řešení chodu a úkolu v resortu ministerstva obrany. Převážně se bude jednat o ochranu důležitých osob, ochrana objektů ministerstva

obranu, včetně objektů důležitých pro obranu státu, přísnější střežení muničních skladů, zabezpečení vnitřního chodu Velitelství Vojenské policie, logistické zabezpečení jednotek a jiné. Teprve ze zbývajících počtu je schopno být nasazeno určité množství sil. V případě krizové situace velkého rozsahu by pravděpodobně došlo ke stažení vojáků z řádných dovolených a ze zahraničních misí, např. při stavu nebezpečí. Jen pro představu, na běžném útvaru je v průměru denně přítomno přibližně 60% zaměstnanců včetně vojáků. Zbývajících 40% je rozmělněno na kurzech, zahraničních misích, řádných dovolených nebo v pracovní neschopnosti apod.

Tyto opatření by pravděpodobně nastaly, kdyby krizová situace zasáhla většinu nebo celé území státu. Zde můžeme počítat povodně velkého rozsahu, velké průmyslové havárie, zemětřesení, demonstrační nepokoje, ale i např. provádění teroristických útoků na území ČR.

Při lokální mimořádné události bude předpoklad vyžadování nasazení jednotlivých specialistů Vojenské policie.

Současný hotovostní systém Vojenské policie umožňuje nasazení příslušníků v rádech několika minut až několika hodin. Jedná se o příslušníky vyčleněné k šetření trestné činnosti, hotovostní jednotku rychlého zásahu, pyrotechnickou pohotovost, příslušníky vyčleněné pro operační středisko.

V současné době mimo příslušníků zařazených do hotovostního systému jsou příslušníci schopni být nasazeni do 24 hod od doby svolání a plnit úkoly po dobu delší než jeden den. Pokud však okolnosti budou nasvědčovat tomu, že mimořádná situace nastane v krátké době a budou-li příslušníci držet pohotovost na pracovišti, pak v takovém případě jsou schopni plnit úkoly téměř okamžitě, v závislosti na vzdálenosti k místu mimořádné události.

Představím možnosti Vojenské policie, které by byly užitečné při zapojení do integrovaném záchranném systému.

Oddělení obecné kriminality působí v rámci trestního řízení jako policejní orgán, jeho příslušníci jsou díky účasti v zahraničních vojenských misích schopny provádět neodkladné a neopakovatelné úkony a další úkony, mezi které patří ohledání místa činu, dokumentace, zajištění stop, výslechy osob za ztížených bezpečnostních

podmínek v rizikových oblastech. Využití příslušníků tohoto oddělení bych viděl v zapojení pomoci v případě krizové situace většího rozsahu, kde k potřebným úkonům je zapotřebí odborně vyškolených policistů a síly Policie České republiky by musely být střídány například z důvodu velkého zatížení nebo únavy.

Oddělení dopravně pořádkové služby a pohotovostní oddělení je schopno sestavit jednotku o síle cca 20-30 příslušníků Vojenské policie z jednoho velitelství, které by bylo možné využít při určitém druhu ohrožení. V praxi by jejich využití mohla být např. ochrana funkcionářů územní samosprávy od úrovně okresu po kraj, například starosta, hejtman, ochrana státních budov a institucí, doprovody nadrozměrných nákladů, doprovod kolon vozidel nad rámec platných dohod, regulace dopravy. Toto oddělení disponuje psůvody se psy, kteří jsou schopni detekovat munici, zbraně, výbušniny, drogy. Vývoj povodní z května 2010 ukazuje, že jejich využití by mohlo mít opodstatnění i při střežení opuštěných prostor po evakuaci obyvatel a ochraně před rabováním.

Oddělení logistiky může nabídnout přepravní kapacity do terénu, například vozidla Tatra T 815, T 810, pro evakuaci obyvatel z postiženého území, svou dobrou prostupností a objemem by byly vhodné na návoz materiálu.

Oddělení štábu je schopné vyčlenit do krizového štábu pro koordinaci sil a prostředků Vojenské policie příslušníky v potřebné odbornosti, která by byla v tu dobu aktuálně vyžadována v počtu 2-3 příslušníků.

Oddělení systému ochrany a monitorování disponují se zařízením, které je schopné provádět elektronické zabezpečení určitého prostoru. V systému může být použita elektrická závora, kamera a schopnost nahrávání záznamu. Využití systému může být různorodé, například ochrana budov, zabezpečení záložních přistávacích ploch a jejího okolí.

Pyrotechnická služba v současné době disponuje vybavením na té nejvyšší úrovni současnosti. Zkušenosti příslušníků Vojenské policie jsou podpořeny zahraničními vojenskými misemi, na území Kosova a Afghánistánu, kde se podíleli a podílí na ničení výbušnin a munice. Tyto zkušenosti jsou nepřenositelné, jejich

dokonalá znalost vlastností munice a výbušnin, schopnost pyrotechnika reálně posoudit nebezpečí je na té nejvyšší úrovni.

Zde vidím využití pro odhalení a zneškodnění nástražných výbušných systémů, včetně improvizovaných, manipulaci s municí při havárii vozidla, včetně neznámé nebo improvizované munice. Speciální využití by mohlo být při haváriích letadel, jak civilních tak zejména letadel vojenských, včetně dohledávání munice. Provádění bezpečnostních pyrotechnických prohlídek je v současné době velmi aktuální, tyto se provádí i při možné hrozbě teroristického útoku výbušninou nebo municí. Další schopností pyrotechniků je odstřel nahromaděného ledu, potápění plavidel, včetně lodí.

Kromě ochranných obleků a jiných speciálních pomůcek disponují pyrotechnickým robotem Telex, jediným kusem v České republice. Pyrotechnický robot Telex je schopen pohybu v budovách i na palubách dopravních prostředků. Je ovládán dálkově za pomoci kamery. Tento robot může nést detekční prostředky na radioaktivní materiál, chemické látky, biologické látky a výbušniny. Zcela jistě tedy jeho využití vidím v možném použití pro detekci látek CBRNE ve spolupráci se Státním ústavem jaderné, chemické a biologické ochrany. Využití pyrotechnické služby Vojenské policie odůvodňuji tím, že jejich výcvik obsahuje i výcvik protichemické obrany a pyrotechnici jsou školeni v oblasti chemických a bojových látek a munice. Tato spolupráce je na mezinárodní úrovni. Počet nálezů s obsahem uvedených látek nebo munice je častý a do budoucna nelze frekvenci těchto nálezů minimalizovat.

Navrhuji z legislativního hlediska problém vyřešit například tímto způsobem:

1) **Zákon č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii,**

§ 2

Působnost Vojenské policie

Vojenská policie působí vůči

a) *Vojákům v činné službě*

- b) *Osobám, které se nacházejí ve vojenských objektech a v prostoru, kde probíhají vojenské akce, a dále vůči osobám, které páchají trestnou činnost či přestupky spolu s vojáky nebo proti vojenským objektům, vojenskému materiálu nebo ostatnímu majetku státu, s nímž hospodaří Ministerstvo obrany*
- c) ***Při zapojení do integrovaného záchranného systému v době mimořádné události² nebo v době krizové situace³ vůči všem osobám.***

Využitím písmene c), § 2 docílí Vojenská policie stavu, kdy bude moci působit vůči civilním osobám bez současné nezbytné součinnosti s Policií České republiky

§ 3

Úkoly Vojenské policie

Ponechat odstavce (1,2,3) a vložit

(4) Vojenská policie je zařazena mezi ostatní složky integrovaného záchranného systému³.

a) v době mimořádné události⁴ se Vojenská policie podílí na činnosti integrovaného záchranného systému.

b) v době krizové situace⁵, při níž je vyhlášen stav nebezpečí⁶ nebo nouzový stav⁷ se Vojenská policie podílí na činnosti integrovaného záchranného systému.

¹ § 2, písm. a), zák. č. 239/2000 Sb.

² § 2, písm. a), zák. č. 240/2000 Sb.

³ § 4, odst.2 zák. č. 239/2000 Sb.

⁴ § 2, písm. a), zák. č. 239/2000 Sb.

⁵ § 2, písm. a), zák. č. 240/2000 Sb.

⁶ § 3, zák. č. 240/2000 Sb.

⁷ Čl. 5, 6, ústavního zákona č. 110/1998

2) **Zákon č. 219/2002 Sb., o ozbrojených silách České republiky,**

§ 9

Ponechat odstavce (1,2,3) a vložit

(4) Vojenská policie je zařazena mezi ostatní složky integrovaného záchranného systému¹ a plní úkoly s tím spojené. Činnost se řídí podle zvláštního právního předpisu².

V příloze č.1 je uvedena vytvořená metodika – standardní operační postup pro vytvoření úkolového uskupení Vojenské policie při nasazení v rámci IZS, které je zaměřeno na řešení a odstraňování následků živelných pohrom a velkých průmyslových havárií. Úkolové uskupení v případě aktivace bude složeno z příslušníků Vojenské policie. Navrhované úkolové uskupení lze přizpůsobit vývoji podle aktuální situace. Takto navrhované úkolové uskupení lze vytvořit ze současných zdrojů Vojenské policie.

Uvedená hypotéza č. 1 „Zdroje Vojenské policie Armády České republiky při řešení mimořádné a krizové situace v integrovaném záchranném systému České republiky jsou plně využívány“ se nepotvrdila, protože v diskusi poukazují na některé další možnosti využití Vojenské policie v integrovaném záchranném systému.

¹ Zák. č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii

² Zák. č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii

5.2 Vojenská policie Armády České republiky a Vojenská policie Ozbrojených sil Slovenské republiky

5.2.1 Diskuse k hypotéze č. 2

V kapitole 2.2 byla uvedena hypotéza č. 2: „Vojenská policie Armády České republiky a Vojenská policie Ozbrojených sil Slovenské republiky hrají obdobnou roli při zapojení do integrovaného záchranného systému.

Praktické zapojení Vojenské policie AČR je popsáno v kapitole 4.1 této diplomové práce a zpřesněno v kapitole 4.1.1 a 4.1.4. Možnost zapojení do IZS z hlediska zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému České republiky je popsáno v kapitole 4.1.3. Podle § 4 odst. 2 zák. č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému jsou ostatními složkami vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil. Mezi tyto vyčleněné síly a prostředky patří i Vojenská policie. Tyto vyčleněné síly a prostředky poskytují při záchranných a likvidačních pracích stejně tak jako ostatní složky IZS plánovanou pomoc na vyžádání v souladu s § 21 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému.

Praktické zapojení Vojenské policie Ozbrojených sil Slovenské republiky je popsáno v kapitole 4.2 a zpřesněno v kapitole 4.2.1 a 4.2.4. Možnost zapojení do IZS z hlediska zákona č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému Slovenské republiky je umožněna na základě s § 9, odst. 1, písm a) zák. č. 129/2002 Z.z., o integrovaném záchranném systému. Vojenská policie je začleněna podle uvedeného paragrafového znění mezi Ozbrojené síly Slovenské republiky, které jsou začleněny mezi ostatní záchranné složky.

V kapitole 4.3 je uvedena komparace Vojenské policie AČR a OS Slovenské republiky, kde jsou srovnány role obou vojenských policí

5.2.2 Výsledek

Na základě provedené komparace integrovaného záchranného systému jednotlivých států, provedené komparaci možnosti zapojení Vojenské policie jednotlivých států do integrovaného záchranného systému a komparaci rolí Vojenské policie každého státu, jak je uvedeno v kapitole 4.3, lze potvrdit hypotézu č. 2: „Vojenská policie Armády České republiky a Vojenská policie Ozbrojených sil Slovenské republiky hrají obdobnou roli při zapojení do integrovaného záchranného systému.

Vojenská policie obou států je součástí ozbrojených sil, které jsou součástí ostatních složek integrovaného záchranného systému každého státu. Úkoly, které jsou plněny ve prospěch integrovaného záchranného systému jsou obdobné.

Z uvedeného vyplývá, že cílem bezpečnostních systémů obou států, v souladu s filozofií zákonů, by mělo být využití všech schopností základních a ostatních složek IZS pro úspěšné zvládnutí mimořádných událostí i krizových stavů. K tomu dosud nejsou splněny potřebné zákonné předpoklady.

6 ZÁVĚR

Cílem práce byla analýza činností Vojenské policie obou států v rámci integrovaného záchranného systému a porovnání jejich připravenosti pro případné použití v integrovaném záchranném systému. Porovnány byly legislativní normy, které upravují jejich existenci, zákonné normy a vnitřní předpisy pro použití v IZS. Navrženy byly způsoby pružnějšího využití některých složek Vojenské policie Armády České republiky podle analýzy současné činnosti a legislativního rámce Vojenské policie ozbrojených sil České republiky a ozbrojených sil Slovenské republiky pro možnost zapojení do integrovaného záchranného systému jednotlivých států. Dalším cílem bylo na základě zjištěných výsledků navrhnout efektivnější využití Vojenské policie Armády České republiky.

Cíle byly splněny, byla provedena analýza a zhodnocení zákonných norem a vnitřních předpisů umožňující nasazení a zapojení jednotlivých složek do integrovaného záchranného systému. Na základě výsledků analýzy byla vyvrácena hypotéza č. 1 „Zdroje Vojenské policie Armády České republiky při řešení mimořádné a krizové situace v integrovaném záchranném systému České republiky jsou plně využívány“. V diskusi je uveden návrh na zlepšení současného stavu a efektivnější využití současných zdrojů Vojenské policie Armády České republiky, včetně zpracovaného návrhu standardního operačního postupu pro úkolové uskupení Vojenské policie při nasazení v rámci IZS.

Na základě provedené komparace integrovaných záchranných systémů jednotlivých států, komparace možnosti zapojení Vojenské policie jednotlivých států do integrovaného záchranného systému a komparace rolí Vojenské policie každého státu se potvrdila hypotéza č. 2: „Vojenská policie Armády České republiky a Vojenská policie Ozbrojených sil Slovenské republiky hrají obdobnou roli při zapojení do integrovaného záchranného systému. Hodnocena byla Vojenská policie ozbrojených sil České republiky a Slovenské republiky. Z výsledků vyplynulo, že Vojenská policie obou států není primárně určena na plnění úkolů v integrovaném záchranném systému, ale její využití je v současné době možné v případě nasazení ozbrojených sil jako ostatní složky

integrovaného záchranného systému, při mimořádné události nebo krizové situaci většího rozsahu. Vojenská policie obou států je součástí ozbrojených sil, které jsou součástí ostatních složek integrovaného záchranného systému každého státu. Úkoly, které jsou plněny ve prospěch integrovaného záchranného systému, jsou obdobné.

Při vědomí, že Vojenská policie jako celek plní každodenně velké množství úkolů ve prospěch ozbrojených sil, jak na území České republiky, tak i na zahraničních misích, a tím jsou disponibilní kapacity limitovány, přesto existují zdroje, které by ve prospěch integrovaného záchranného systému a pro bezpečnost státu byly využitelné ve větším rozsahu. Aby návrhy uvedené v diplomové práci mohly být uvedeny v „život“, bude nutné přizpůsobit legislativu. Nad otázkou většího podílu ozbrojených sil včetně účasti Vojenské policie v integrovaném záchranném systému bude nutné vést odbornou diskuzi, i když na území České republiky doposud nebyl proveden teroristický útok.

Diplomová práce je využitelná jako přehledný analytický podklad pro výuku o Vojenské policii, jako soubor podkladů nebo námětů k úpravě uvedených zákonů, může přispět k tvorbě nové metodiky pro činnost v IZS, může být rovněž prezentována na odborných zaměstnáních Vojenské policie.

Při psaní diplomové práce byla udržována základní idea „jak zlepšit funkčnost a spolupráci jednotlivých složek integrovaného záchranného systému“. Využití kapacit Vojenské policie AČR nezvyšuje nároky nad rámec existujících sil a prostředků, ale umožňuje organizované a intenzivnější využití jejich dostupných schopností, v případě, že nebudou plněny hlavní úkoly armády, které jsou spojeny se zajišťováním obrany státu.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura

1. DVOŘÁK, Josef; SVRČINA, Ladislav; Teorie a historie civilní ochrany, Vyškov, VVŠ PV, 1999. 145 s. ISBN 80-7231-034-8
2. GERLOCH, Aleš; HŘEBEJK, Jiří; ZOUBEK, Vladimír; Ústavní systém České republiky; Vydání 3. Praha; Prospektrum spol. s.r.o., 1999. 519 s. ISBN 80-7175-077-8
3. ŠAFR, Gustav; KARDA, Ladislav; HON, Zdeněk; Struktura a legislativa Integrovaného záchranného systému (IZS), koordinace a návaznost činností složek IZS, mimořádné události a krizové situace; České Budějovice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, zdravotně sociální fakulta, 2008
4. ZOUBEK, Vladimír; Základní práva a svobody v České republice, Laiwa Press, 1997, 82 s. ISBN 80-900846-8-0

Zákonné normy

5. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
6. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
7. Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky
8. Zákon č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii ozbrojených sil České republiky
9. Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky
10. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému České republiky a o změně některých zákonů
11. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení České republiky a o změně některých zákonů
12. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
13. Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných orgánů státní správy ČSR

Internetové zdroje

14. Problematika IZS Slovenské republiky. Dostupné z WWW: <<http://www.rescueforum112.eu/2009/blok%205/Vyučovanie.ppt>
15. Rescue 112 [online]. 5.4. 2010 [cit. 2010-04-05]. Činnost integrovaného záchranného systému. Dostupné z WWW: <<http://www.rescue112.cz/izs>
16. *Vojenská policie* [online]. 4.4. 2010 [cit. 2010. 04.04]. Historický vývoj Vojenské policie. Dostupné z WWW: <http://vpolomouc.army.cz/htm/2_0.html

Jiné zdroje

17. Bezpečnostní strategie České republiky, Praha 2003
18. Dohoda o plánované pomoci na vyžádání mezi Českou republikou, Ministerstva vnitra – Generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky a Českou republikou, Ministerstvem obrany – Generálním štábem Armády České republiky, Praha 2010
19. Rámcová smlouva mezi MV a MO o spolupráci v oblasti IZS, Praha 2003
20. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020, Praha 2008
21. Národní akční plán boje proti terorismu, aktualizované znění pro léta 2007-2009
22. Rozkaz ministra obrany ČR číslo 35/2003 ve znění rozkazu ministra obrany číslo 5/2010 Organizační struktura a působnost Vojenské policie
23. Směrnice náčelníka Generálního štábu Armády České republiky k nasazování sil a prostředků Armády České republiky v rámci integrovaného záchranného systému a k plnění úkolů Policie České republiky, Praha 2010
24. Směrnice náčelníka Vojenské policie k policejní ochraně sil a prostředků AČR nasazených v rámci integrovaného záchranného systému, Praha 2010
25. Ústřední poplachový plán Integrovaného záchranného systému, Praha 2006
26. Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu, Praha 2004, ministerstvo vnitra, odbor bezpečnostní politiky

Zahraniční zdroje

27. Buzalka, J.; Vyučovanie a výskum problematiky IZS v APZ, Bratislava 2009
[Vyučování a výzkum problematiky v IZS v APZ] [online]. 2009 [cit. 2010-04-07].
Dostupné z WWW:
<<http://www.rescueforum112.eu/2009/blok%205/Vyučovanie.ppt>
28. Vojenská policie [online].2010 [cit. 2010-04-07]. Dostupné z WWW:
<<http://mp.mil.sk>
29. Doktrína ozbrojených sil Slovenské republiky, 2005
30. Doktrína Vojenskej policie ozbrojených sil Slovenské republiky, 2006
31. Návrh koncepcie organizácie a rozvoja integrovaného záchranného systému do roku 2010 [Návrh koncepcie a organizace a rozvoje integrovaného záchranného systému do roku 2010], Slovenská republika
32. Zákon č. 42/1994 Z.z., Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o civilnej ochrane obyvateľstva [Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o civilní ochrane obyvateľstva]
33. Zákon č. 124/2002 Z.z., o Vojenskej policii ozbrojených sil Slovenskej republiky
34. Zákon č. 129/2002 Sb., o integrovanom záchrannom systéme Slovenskej republiky
35. Zákon č. 321/2002 Z.z., o ozbrojených silách Slovenskej republiky
36. Zameranie činnosti ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy a ďalších štátnych orgánov Slovenskej republiky pri plnení úloh krízového riadenia, integrovaného záchranného systému, civilnej ochrany obyvateľstva, civilného núdzového plávania, ochrany kritického infraštruktúry a humanitárnej pomoci v roku 2009. [Zaměření činnosti ministerstev, ostatních ústředních orgánů státní správy a dalších státních orgánů Slovenské republiky při plnění úkolů krizového řízení, integrovaného záchranného system, civilní ochrany obyvateľstva, civilního nouzového plánování, ochrany kritické infraštruktúry a humanitární pomoci v roce 2009]

8 KLÍČOVÁ SLOVA

Vojenská policie

Ozbrojené síly

Integrovaný záchranný systém

Mimořádná událost

Krizová situace

Bezpečnost

9 PŘÍLOHY

Příloha č. 1, Navržený standardní operační postup pro úkolové uskupení Vojenské policie při nasazení v rámci IZS

Příloha č.2, Teritorium jednotlivých velitelství Vojenské policie Armády České republiky

Příloha č. 3, Teritorium jednotlivých velitelství Vojenské policie ozbrojených sil Slovenské republiky

Příloha č. 4, Seznam použitých zkratk

Příloha č. 1, Navržený standardní operační postup pro úkolové uskupení Vojenské policie při nasazení v rámci IZS

VOJENSKÁ POLICIE

Výtisk jediný
Počet listů:
Přílohy: 2/2

**STANDARDNÍ OPERAČNÍ POSTUP
PRO
ÚKOLOVÉ USKUPENÍ VOJENSKÉ POLICIE
PŘI
NASAZENÍ V RÁMCI IZS**

- 2010 -

1. ÚVOD

Úkolové uskupení Vojenské policie (ÚU VP) je účelově vytvářeno ze sil a prostředků (SaP) útvarů Vojenské policie (VP) při nasazení v rámci Integrovaného záchranného systému (IZS) a k plnění úkolů Policie České republiky (PČR) při řešení a odstraňování následků živelných pohrom a velkých průmyslových havárií.

Podle charakteru plánované operace jsou vyčleňovány do ÚU VP specialisté a technické prostředky VP.

Standardní operační postup (SOP) vychází z platné legislativy (zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR, ve znění pozdějších předpisů, č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, ve znění pozdějších předpisů, č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, ve znění pozdějších předpisů, č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii, ve znění pozdějších předpisů, č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, Nařízení vlády ČR, rámcové dohody o spolupráci mezi ÚU VP a PČR, rezortní INA a směrnice).

ÚU VP k plnění úkolů PČR může být nasazeno pouze na základě Nařízení vlády ČR, a to vždy na konkrétní operaci a určenou dobu trvání.

2. VYMEZENÍ POJMŮ

Integrovaným záchranným systémem¹ (dále jen IZS) se rozumí koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.

Mimořádnou událostí² (dále jen MU) se rozumí škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.

Mimořádnou situaci – se rozumí situace vzniklá v určitém prostředí v důsledku hrozby vzniku nebo důsledku působení MU, která je řešena obvyklým způsobem složkami IZS, bezpečnostního systému, systému ochrany ekonomiky, obrany apod. a příslušnými orgány za použití jejich běžných oprávnění, postupů a na úrovni běžné spolupráce bez vyhlášení krizových stavů³.

¹ § 2 písm. a) zákona č. 239/2000 Sb.

² § 2 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb.

³ Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu, Ministerstvo vnitra ČR, odbor bezpečnostní politiky, Praha 2004

Krizovou situaci – se rozumí MU, v jejímž důsledku se vyhláší stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav. Jsou při ní ohroženy důležité hodnoty, zájmy či statky státu a jeho občanů a hrozící nebezpečí nelze odvrátit a způsobené škody odstranit běžnou činností orgánů veřejné moci, ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů, havarijních a jiných služeb a právnických a fyzických osob⁶. Krizové situace mohou být vojenského nebo nevojenského charakteru.

Nouzový stav – Stav vyhlášený vládou ČR, popř. předsedou vlády ČR v případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost¹.

Pohromami² se rozumějí zejména živelní pohromy, požáry, průmyslové a ekologické havárie, které ohrožují životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí.

Úkolovým uskupením Vojenské policie se rozumí dočasné uskupení jednotek pod velením určeného velitele, účelově vytvořené ze sil a prostředků VP k plnění úkolů při mimořádných událostech, které vyžadují provedení záchranných prací, likvidaci následků pohromy, plnění humanitárních úkolů civilní ochrany nebo plnění úkolů Policie ČR.

3. VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ

3.1. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA TYPOVÉHO ÚU VP PRO ZÁCHRANNÉ OPERACE PŘI ŽIVELNÉ POHROMĚ

viz příloha č. 1

3.2 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA TYPOVÉHO ÚU VP PRO OPERACI K ODSTRAŇOVÁNÍ NÁSLEDKŮ PO VELKÉ PRŮMYSLOVÉ HAVÁRII

viz příloha č. 2

¹ Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

² § 2 odst. 13 zákona č. 219/1999 Sb.

4. ORGANIZACE VELENÍ, ŘÍZENÍ A SPOJENÍ

- ÚU VP se vyčleňuje do přímé velitelské podřízenosti hlavního funkcionáře územního útvaru PČR;
- ÚU VP velí velitel, který je přímo podřízen hlavnímu funkcionáři územního útvaru PČR a je přímým nadřízeným všech příslušníků ÚU VP;
- zástupce velitele zastupuje velitele v době jeho nepřítomnosti a je nadřízen všem příslušníkům ÚU VP;
- štáb ÚU VP (operační středisko) zpracovává a vydává rozkazy a nařízení k plnění úkolů. Zabezpečuje součinnost s územním útvarem PČR a předávání informací a stanovených hlášení Náčelníkovi Vojenské policie cestou územního útvaru VP;
- styčný důstojník VP na územním útvarech PČR zabezpečuje předávání informací a požadavků hlavního funkcionáře územního útvaru PČR na velitele ÚU VP (cestou štábu ÚU VP). Zároveň informuje hlavního funkcionáře územního útvaru PČR o způsobu plnění úkolů jednotek ÚU VP a požadavcích velitele ÚU VP;
- k zabezpečení spojení s územním útvarem PČR a územním útvarem VP je využívána VTS, síť mobilních operátorů, INTERNET, CADS a SVSS.
- k zabezpečení spojení se složkami IZS využívat spojení systému PEGAS – MATRA;
- ke spojení s nasazenými jednotkami ÚU VP spojení v radiové síti MOTOROLA.

5. ČINNOST

- Jednotka doprovodů provádí doprovody proudů techniky, speciální a jiné techniky;
- pořádková jednotka provádí policejní ochranu SaP ve stanoveném prostoru, hlavní činností je zejména plnění úkolů k zajištění pořádku ve stanoveném prostoru;
- jednotka ochrany za využití technických prostředků provádí policejní ochranu vymezeného prostoru (objektu);
- přepravní jednotka za využití techniky (autobusů, mikrobusů a nákladních vozidel) provádí přepravu osob a materiálu;
- jednotka specialistů je vytvářena ad hoc ze specialistů VP podle typu operace a plní zejména tyto úkoly:
 - kriminalistický technik zajišťuje a vyhodnocuje kriminalisticky důležité stopy, provádí ohledání místa události a zpracovává dokumentaci (foto, video, identifikační),
 - psovod provádí činnost směřující k zabezpečení pořádku, zjišťování zbraní, munice nebo drog,
 - psycholog pomáhá zejména osobám, které byly postiženy mimořádnou událostí nebo krizovou situací,

- kaplan pomáhá zejména osobám, které byly postiženy mimořádnou událostí nebo krizovou situací,
- lezec provádí činnost v těžce přístupných místech směřující k záchraně života, zdraví a majetku za pomoci speciálních (horolezeckých) prostředků,
- člunař provádí záchranářské práce, přepravu osob a materiálu za využití motorového nebo gumového člunu,
- potápěč provádí záchranářské práce a plní jiné úkoly zejména na vodní hladině a pod ní.

Pozn.

K plnění specifických úkolů mohou být do této jednotky zařazeni i další specialisté VP (např. pyrotechnik, policejní orgán).

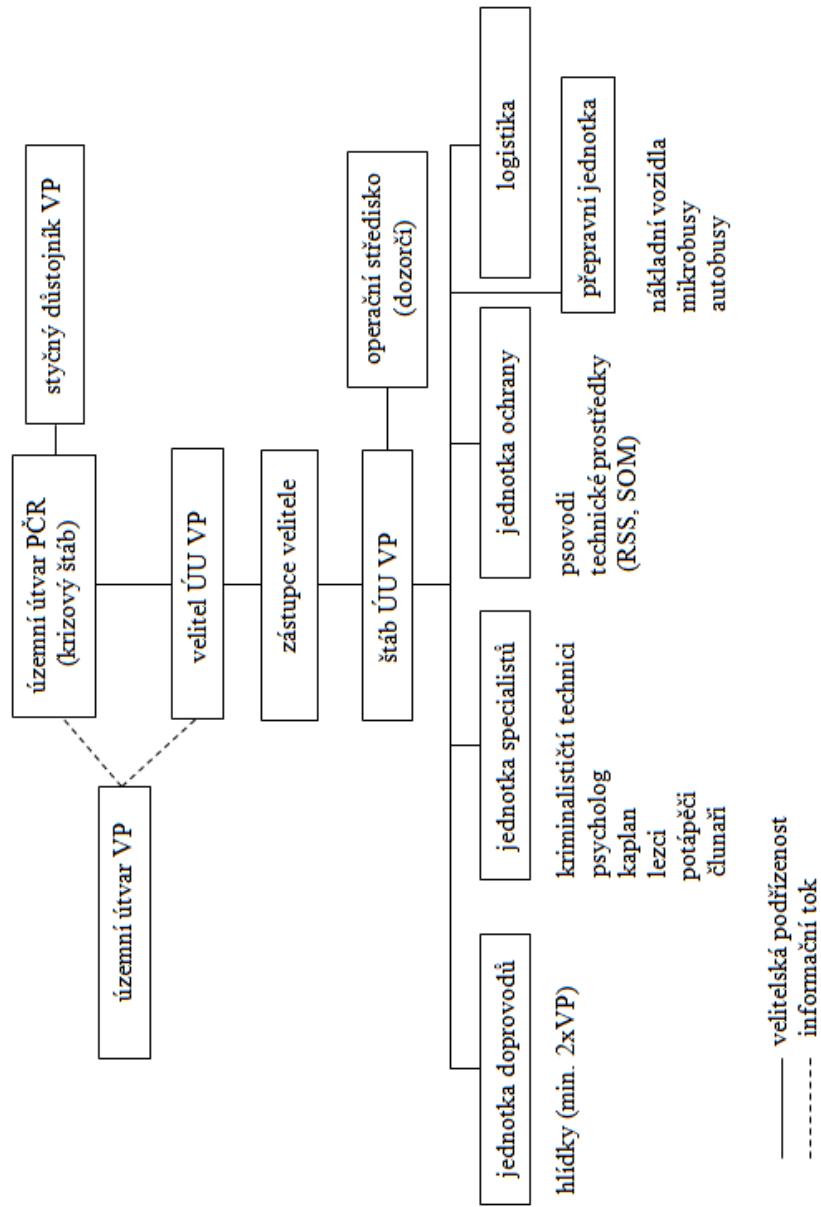
6. LOGISTICKÁ PODPORA

Logistické zabezpečení (provoz a oprav výzbroje a techniky, finanční, výstrojní, proviantní, ubytování) se řídí podle aktuálně platné "Směrnice náčelníka Vojenské policie k policejní ochraně sil a prostředků AČR nasazených v rámci integrovaného záchranného systému".

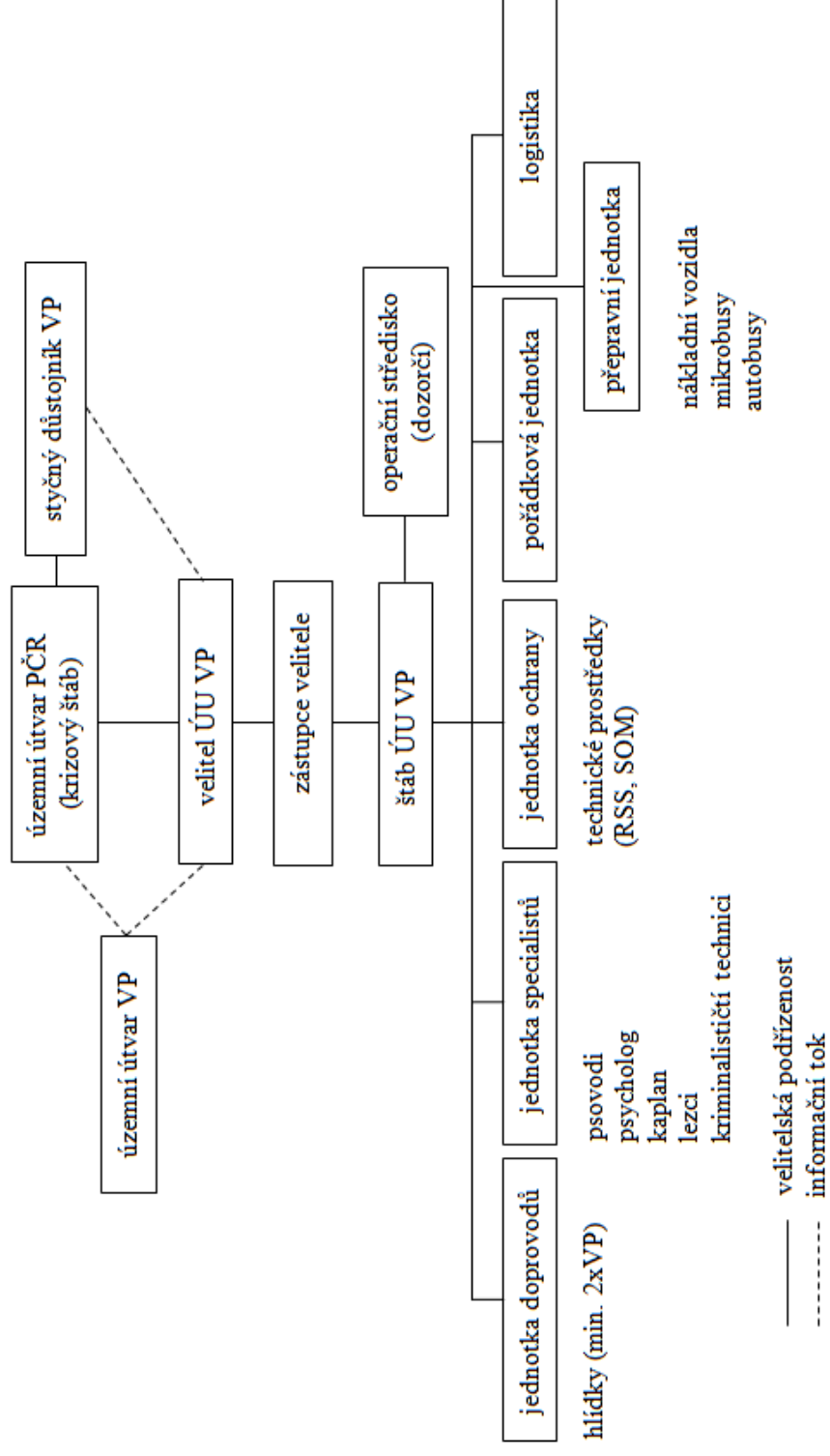
7. POUŽITÉ ZKRATKY

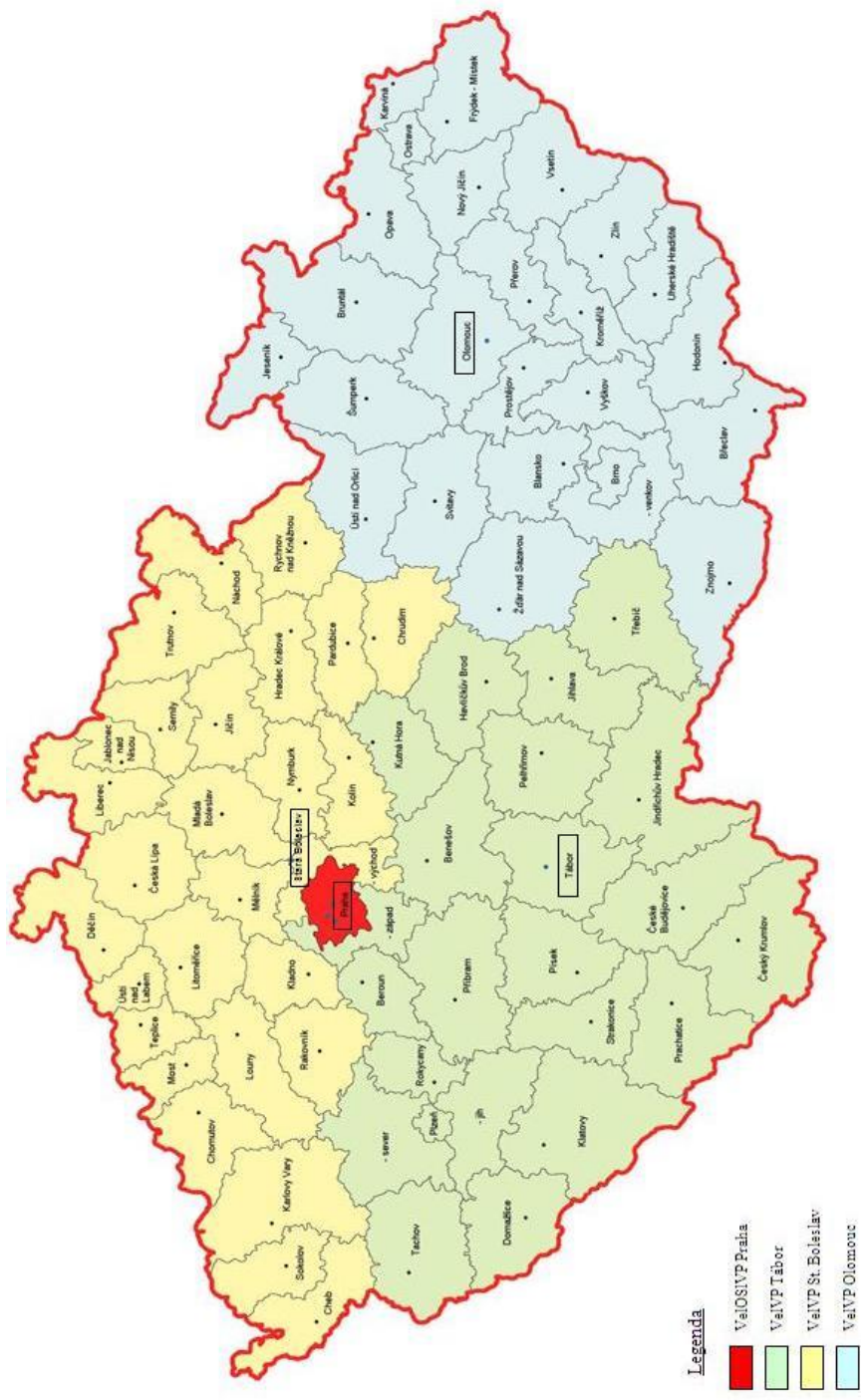
Zkratka	Plný název
AČR	Armáda České republiky
ČR	Česká republika
CADS	Celoarmádní datová síť
INA	Interní normativní akt
IZS	Integrovaný záchranný systém
MO ČR	Ministerstvo obrany České republiky
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
MU	Mimořádná událost
OS ČR	Ozbrojené síly České republiky
PČR	Policie České republiky
ÚU VP	Úkolové uskupení Vojenské policie
SaP	Síly a prostředky
SOP	Standardní operační postup
SVSS	Stálá vojenská stacionární síť
VP	Vojenská policie
VTS	Veřejná telefonní síť

Typové ÚU VP pro záchranné operace při živelné pohromě

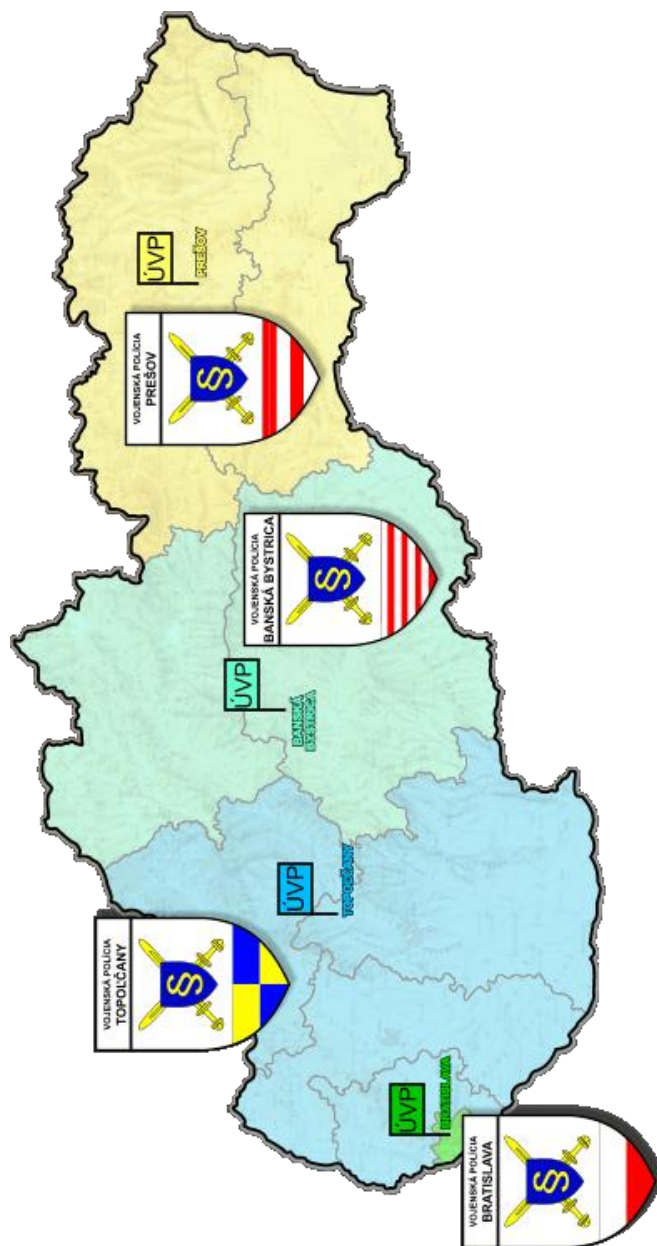

Typové ÚU VP při operaci k odstraňování následků po velké průmyslové havárii

Příloha č.2, Teritorium jednotlivých velitelství Vojenské policie Armády České republiky
 Zdroj: Vojenská policie

Příloha č. 3, Teritorium jednotlivých velitelství Vojenské policie ozbrojených sil Slovenské republiky

Zdroj: www.mp.mil.sk

Příloha č. 4, Seznam použitých zkratk

Zkratka	Plný název
AČR	Armáda České republiky
ČR	Česká republika
ČSFR	Česká a Slovenská federativní republika
DPOSI	Dopravní pořádková a ochranná služba
EU	Evropská unie
GŘ HZS ČR	Generální ředitelství HZS ČR
GŠ	Generální štáb
HVeIVP	Hlavní velitelství Vojenské policie
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
INA	Interní normativní akt
IZS	Integrovaný záchranný systém
JE	Jaderná elektrárna
MO	Ministerstvo obrany
MU	Mimořádná událost
MV	Ministerstvo vnitra
NATO	Severoatlantická aliance
NGŠ AČR	Náčelník Generálního štábu AČR
NSkV	Náčelník skupiny velení
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OD	Operační dozorčí
OS	Ozbrojené síly
OSN	Organizace spojených národů
PČR	Policie České republiky
SaP	Síly a prostředky
SNR	Slovenská národní rada
SR	Slovenská republika
USA	Spojené státy americké
VP	Vojenská policie
VÚ	Vojenský útvar
VZ	Vojenské zařízení
VZÚ	Vojenský záchranný útvar